

КОРДОН

лінія безпеки

№7 2015

офіційно
**СИЛА
НЕСКОРЕНИХ**

стор. 4

СТИМУЛ
**ПЕРЕМОГА
І КУБОК**

стор. 54

у фокусі
**ІГРИ
ПАТРІОТІВ**

стор. 8

**74
КЛЮЧІ**

**НОВЕ
ОБЛИЧЧЯ**

**СЛУЖИТИ,
ЗАХИЩАТИ,
ДОПОМАГАТИ!**

лінія вогню
БУВ БІЙ

стор. 16

форпост
**ДРУГА
ЛІНІЯ**

стор. 26

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№7 (105) 2015

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**

Беаті КУРКУЛЬ
Андрію КУЧЕРУКУ
Юлії ПАРАМОНОВІЙ
Катерині СОРОКОПУД

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТ'ЯНЦЕВА

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:

Леся МЕДВЕДЕНКО

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:

ТОВ «Софія-А» ЛТД

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:

Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтінська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені

ФОТОГРАФІЇ:

Сергія ГУДАКА
Миколи ЗОРИКА
Миколи ЛАЗАРЕНКА
Михайла МАРКІВА
Валерія ОЛІЙНИКА
Михайла ПАЛІНЧАКА
Дмитра СЛИВНОГО

Виготовлено: ТОВ «Софія-А» ЛТД,
04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 1

Наклад: 3303 примірники.

Підписано до друку: 05.11.2015

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися редакцією, не редагуються та не повертаються. Думки авторів публікацій журналу не завжди збігаються з позицією редакції. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Деякі з фотографій не є прямими ілюстраціями до текстів. При використанні матеріалів посланя на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2015

Фото на обкладинці Валерія Олійника

4 офіційно
ВІДРОДЖЕННЯ

7 візит
СТОРІНКАМИ
«КНИГИ МИРУ»

8 у фокусі
ІГРИ ПАТРІОТІВ

12 тренд
НОВЕ ОБЛИЧЧЯ

14 квадратний метр
74 КЛЮЧІ

16 лінія вогню
БУВ БІЙ

26 форпост
ДРУГА ЛІНІЯ

30 4x4
ТЕХНІЧНА АРТЕРІЯ

32 ракурс
ТЕРИТОРІЯ ТВАРИН

40 за живе
ТАТО НА НЕБІ

46 справа честі
ТРИМАЙСЯ,
ТИ НАМ ПОТРІБНА!

50 компетентно
ПРАКТИКА ХАОСУ
В ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ

54 стимул
ПЕРЕМОГА І КУБОК

56 ексклюзив
RIFFMASTER FEAT
САШКО
ПОЛОЖИНСЬКИЙ
НА КРАЮ «ЗЕМЛІ»

ВІДРОДЖЕННЯ

Виставка військової техніки, зразків озброєння та військового спорядження відкрилась у День захисника України на Михайлівській площі у Києві. Експозиція розповідає, що було зроблено за останні півтора року у сфері військово-оборонного комплексу. Представлено сучасні зразки військової техніки, що вже надходять на озброєння українських захисників. Захід відвідав Верховний головнокомандувач Збройних Сил Президент України Петро Порошенко. Пропонуємо вашій увазі звернення Глави держави з нагоди свята.

Шановні, дорогі захисники Вітчизни, дорогі українці, представники дипломатичного корпусу, ми повертаємо давню українську традицію вшановувати воїнів-захисників у свято Покрови Пресвятої Богородиці.

Не дарма це відбулося, коли знов, немов у давні козацькі часи, Україна стала захисним муром на східному кордоні Європи.

Ми заплатили велику ціну за те, що зупинили одну з найбільших армій у світі. Тисячі загинили, більше мільйона біженців. Зруйновані та пограбовані окупантами міста та села. Така ціна за наші попередні помилки. За те, що ми забули, що мир та спокій не даються просто так. Їх треба боронити.

Що в нас було ще на початку минулого року? Паперова армія, яку зробили такою два з половиною десятиліття бездумного безвідповідального ставлення до Збройних Сил, злочинного недбальства, корупції, проникнення російських спецслужб в українську систему безпеки й оборони.

Рік тому перші українські герої поклали свої життя, аби виграти, виграти

такий необхідний для України час. За кілька кварталів звідси, на Майдані, вони формували перші загони, створеної тоді, після Революції Гідності, Національної гвардії й добровольчі батальйони. За покликом серця, а не за повісткою, всі вони тоді пішли боронити Україну.

Агресор розраховував, що українська держава впаде від першого сильного поштовху. Але він не взяв до уваги український народ...

Подивіться, спільними зусиллями ми спромоглися трохи більше, ніж за рік, спільно створити сучасну боєздатну, патріотичну й ефективну армію.

Ми змусили запрацювати військові заводи в три зміни, без вихідних. Разом ми скрутили в оборонпромій шию гідри корупції у військових поставках. Спільно з волонтерським десантом у Міноборони разом одягли, нагодували, підготували десятки тисяч військовослужбовців.

І це під час глибокої економічної кризи в країні, що викликана війною.

Відродивши українську армію в таких скрутних умовах, врешті-решт, ми склали найважливіший іспит – тест на державність.

“Віродивши українську армію в таких скрутних умовах, врешті-решт, ми склали найважливіший іспит – тест на державність. Україна може не тільки себе захистити. Зараз ми демонструємо, що Україна здатна проводити ефективні реформи.

Україна може не тільки себе захистити. Зараз ми демонструємо, що Україна здатна проводити ефективні реформи.

У сьогоднішній експозиції ви можете побачити обгорілий український прапор. Саме його два тижні тому в Нью-Йорку на 70-й ювілейній сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй українські активісти під час виступу російського президента розгорнули в залі ООН.

Прапор, що разом з бійцями 93-ї окремої механізованої бригади пройшов горнило Іловайська. Його знайшли у вщент згорілій вантажівці, яку, з

нашими бійцями всередині, розстріляли росіяни, що гарантували їм безпечний вихід з оточення.

Горіла земля, плавився метал. Однак прапор вцілів, аби стати символом нескореної України. України, що не тільки встояла, але й загартувалася в цій страшній війні.

Мудрець – це не той, хто не робить помилок. Це той, хто на них вчиться. Українці так само, як і раніше, цінують людські життя. Так само, як і раніше, більше за все цінують мир. Проте за цей рік ми дізналися, що любити мир – це, серед іншого, означає і бути здатним його захистити.

Нам вдалося призупинити гарячу фазу конфлікту. Та ситуація, на жаль, все ще приховує величезні ризики і небезпеки. Тому я вже неодноразово зазначав – розслаблятися немає підстав.

Ми мусимо докладати ще більших зусиль, щоб продовжувати якісно оснащувати Збройні Сили України. Це складно, дорого. Це відволікає величезний людський потенціал, матеріально-технічні запаси, фінанси, ресурси від головної мети держави – забезпечення добробуту своїх громадян. Це важкий тягар на ще не зміцнілий від багатьох потрясінь

державний організм. Проте, на жаль, іншого шляху не існує.

Сьогодні на цій виставці ви зможете побачити зразки військової техніки і не тільки українського виробництва. Тут є техніка, яка передана нам нашими союзниками і партнерами.

І в особі присутніх тут представників іноземних держав я хочу подякувати вашим країнам і вашим народам за ту вкрай необхідну підтримку і допомогу,

яку ви надали і надаєте Україні та нашим мужнім захисникам.

Нам не потрібні іноземні солдати – українці мають достатньо військової майстерності та сили духу, щоб захистити свою землю від окупантів. Але ми вдячні за оборонну нелетальну зброю, яку ми, нарешті, почали отримувати.

На цій виставці ви побачите останні новинки, які вже надходять на озброєння наших захисників.

Та найголовніша їхня сила в тому, що вони воюють за Правду, вони захищають рідну українську землю. Тому сила цієї зброї зростає у багато разів.

Дякую вам!

Зі святом Захисника Вітчизни!

Зі святом Покрови Пресвятої Богородиці!

Слава Україні! К

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №575/2015

Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня захисника України

За особистий внесок у зміцнення обороноздатності Української держави, мужність, самовідданість і високий професіоналізм, виявлені під час бойових дій та при виконанні службових обов'язків, постановляю

в органах і підрозділах Державної прикордонної служби України:

НАГОРОДИТИ ОРДЕНОМ

«ЗА МУЖНІСТЬ» III СТУПЕНЯ

ДЖИГИРЕЯ Михайла Івановича – старшого солдата

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ

«ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНІ»

ЗІБРОВА Ігоря Володимировича – капітана
КУШНІРА Дмитра Олександровича – капітана
СОЛОВ'Я Олександра Івановича – підполковника
СУЛИМУ Віктора Миколайовича – підполковника

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ «ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ» III СТУПЕНЯ

КАБЛАКА Михайла Ярославовича – майора

КЕРОДА Станіслава Олеговича – майора

СІМУШИНА Василя Івановича – майора

ЯКУБОВСЬКОГО Віктора Ігоровича – підполковника

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ

«ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»

ІВАНОВА Олександра Вікторовича – солдата

КАРАКАЛЮКА Віталія Миколайовича – старшого сержанта

КРАТА Ярослава Івановича – прапорщика

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО
10 жовтня 2015 року

СТОРІНКАМИ «КНИГИ МИРУ»

14 жовтня, в День захисника України дружина Президента Марина Порошенко здійснила робочий візит до міста Маріуполь. Пані Марина взяла участь у церемонії покладання квітів до пам'ятника Воїну-Визволителю, відвідала відділення військового шпиталю та Донецький прикордонний загін Східного регіонального управління Державної прикордонної служби України.

Перебуваючи у Донецькому прикордонному загоні, пані Порошенко привітала особовий склад частини та поспілкувалася з членами родин прикордонників.

Разом з військовослужбовцями та їхніми дітьми пані Марина заповнила сторінки «Книги Миру», покликаної об'єднати дітей зі всієї України навколо таких понять, як країна, дружба, любов і мир. Юні маріупольці разом з батьками залишили свої сімейні фотографії з підписами та побажаннями.

У рамках благодійної програми «З теплом у серці» Марина Порошенко подарувала прикордонникам потужний генератор, який допоможе у вирішенні побутових питань Донецького прикордонного загону в Маріуполі.

PRESIDENT.GOV.UA

Пам'ятаєте жарт кількарічної давнини із серії - вчіться добре, діти, а хто не буде вчитися, для того 23 лютого стане професійним святом... Немає вже того свята, а справа захисту Вітчизни за час бойових дій на сході України істотно трансформувалася і не лише завдяки новітньому обладнанню та техніці, які спочатку через волонтерів, а потім і централізовано почали наповнювати бойові підрозділи. Змінилося бачення, перевернулася свідомість, прийшло розуміння. Сьогодні вже нікому не треба доводити, що виховання патріота - одне з найголовніших завдань держави. Безумовно, найкращий привід для проведення військово-патріотичних заходів - День захисника України. Цьогоріч з нагоди свята Окрема комендатура охорони і забезпечення Дежприкордонслужби стала однією з перших платформ для виховання молоді. В акції під назвою «Я - патріот України» взяли участь понад дві сотні дітей Києва.

ІГРИ ПАТРІОТІВ

Відкрив захід Голова Державної прикордонної служби України генерал-полковник Віктор Назаренко. У своєму виступі він зазначив, що сучасні прикордонники – спадкоємці славетних традицій кращих охоронців кордону Батьківщини всіх поколінь. Нині в умовах тривалої російської агресії наші військовослужбовці виявляють високу професійність, мужність, героїзм і самовідданість. Вже понад 12 тисяч охоронців кордону брали участь у бойових діях на сході нашої держави. 4 тисячі прикордонників і сьогодні залишаються на лінії зіткнення. За проявлені мужність та героїзм наші бійці вже отримали 631 високу державну нагороду. На превеликий жаль, 397 військовослужбовців ДПСУ зазнали поранень, а 67 прикордонників віддали найдорожче – свої життя... Для України нині вкрай важливо виховувати справжніх патріотів. Вітаючи учасників змагань зі святом очільник Держприкордонслужби висловив надію на те, що у майбутньому вони стануть гідними захисниками Вітчизни.

Коротку офіційну частину продовжила розширена екскурсія трьома експозиціями. На першій офіцери-прикордонники демонстрували зброю та спеціальні засоби. Дітвора один поперед одного намагалися потримати в руках снайперську гвинтівку, примірялися до «Фагота», займали місце бойового розрахунку зенітної установки і навіть пробували себе у ролі порушників держкордону, зриваючи сигналізацію системи «Хміль»!

ІРИНА БОГУН
Заступник директора
гімназії № 109
ім. Т.Г. Шевченка
з виховної роботи

Коли почалася війна, ми стали вимушеними переселенцями. Я переїхала з Луганської області до своєї доньки у Київ і вважаю, що мені пощастило знайти роботу в гімназії № 109 ім. Тараса Шевченка. Тема сьогоднішнього заходу дуже близька і водночас болюча для мене. За два роки роботи в гімназії я побачила, що діти київських шкіл насправді дуже патріотичні і виховані в любові до України. На жаль, на Луганщині це були лише поодинокі випадки, які сприймалися загальною масою учнів як щось незрозуміле і дивне. Можливо, це пояснюється і частішою участю київських дітей у подібного роду заходах. Приміром, на сьогоднішню подію всі вони прийшли з великою цікавістю. Однак значною мірою діти є відображенням своїх сімей і ставлення дорослих до тих чи інших суспільних чи загальнодержавних проблем. Моя ж особиста позиція полягає у тому, що Україна повинна бути єдиною, без жодних квазіутворень, і я намагаюся не відступати від неї, зокрема, і в роботі з учнями.

АНДРІЙ ПОНОЧОВНИЙ
Учень 10-го класу
109-ї гімназії

Найбільше, чим мене зацікавила сьогоднішня подія, це зброя. Я цікавлюся її будовою, вмію швидко розбирати і збирати деякі її зразки. Власне, змагання дозволили мені продемонструвати свої здібності і, звичайно ж, було дуже цікаво подивитися на тих, хто займається зброєю кожного дня. Мій сьогоднішній результат у розбиранні АК-74 – 15 секунд, зібрав – майже за 30. Щоправда, це далеко не найкращий показник, бо у школі я вправлявся за 31 секунду в сумі. Та в будь-якому випадку мій час виявився далеко не найгіршим. Зрештою, я приніс великий плюс команді своєї гімназії і просто цікаво провів час, дізнавшись багато нового про прикордонників.

Друга експозиція виявилась не менш цікавою, адже тут були майже всі зразки техніки: квадроцикли, пікапи, позашляховики, броньовані машини і все це не лише для зовнішнього огляду. Тут школярі розсипались за вподобаннями – хтось одразу ж розмістився у салоні «Козака», комусь кортіло посидіти у комфортному броньованому «Ленд Крузері», а інші тим часом вже обертали турель «Кугура», шукаючи у прицілі кулемета уявного ворога...

Третя точка особливо сподобалася старшокласникам. Прикордонники продемонстрували,

як працює справжній пункт пропуску для автомобільного сполучення. Хтось із юних мандрівників вже напевно уявив, як виглядатиме невід'ємна частина його майбутніх закордонних подорожей. Дівчата ж були не проти спробувати себе у ролі контролерів.

Вибух емоцій подарував виступ кінологів. Гомінкі глядачі просто завмирили в очікуванні чергового трюку від чотирилапих помічників прикордонників. Собаки в супроводі інструкторів долали смугу перешкод, стрибали через вогняне кільце,

шукали приховану зброю, наркотики і навіть гроші. Незважаючи на поривчастий вітер, який відносив запахи, і неймовірну кількість глядачів, тварини впоралися зі всіма завданнями, отримавши натомість бурхливі оплески публіки.

Однак і це було ще не все. Кажуть, порядне свято має закінчуватися феєрверком. Був і феєрверк, щоправда не звичайний, а схожий на бойовий. «Зелені кашкети» влаштували дітям показовий виступ за сценарієм виявлення та затримання диверсійно-розвідувальної групи противника. Група оперативного реагування на «Кугуарі» просто увірвалася на позицію, спішилася і далі під прикриттям броні наблизилася впритул до ворожої засідки. Внаслідок вогневого протистояння одного прикордонника «поранено», побратими одразу ж евакуюють бійця з поля бою, після чого нарощують вогонь, використовують димову завісу і, зрештою, перемагають диверсантів.

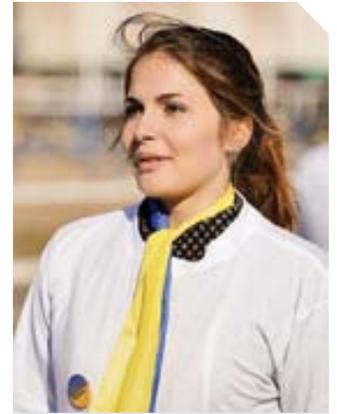
Зарядившись позитивом, учні приступили до запланованих змагань у розбиранні та збиранні

автомата, підтягуванні на перекладині, перетягуванні канату та військової естафеті. Найбільше тут було чути дівчат з групи підтримки 109-ї гімназії. Їхні оптимістичні кричалки підбадьорювали тихих, скромних, але дуже вправних хлопців, які один за одним виборювали перемоги у своїх суперників з інших шкіл.

Фізичні навантаження на свіжому повітрі й неймовірні емоції від усього побаченого принесли школярам приємну втому. Сили відновлювали справжнім прикордонним обідом, а на завершення програми Академічний ансамбль пісні й танцю ДПСУ подарував маленьким гостям цікаву концертну програму.

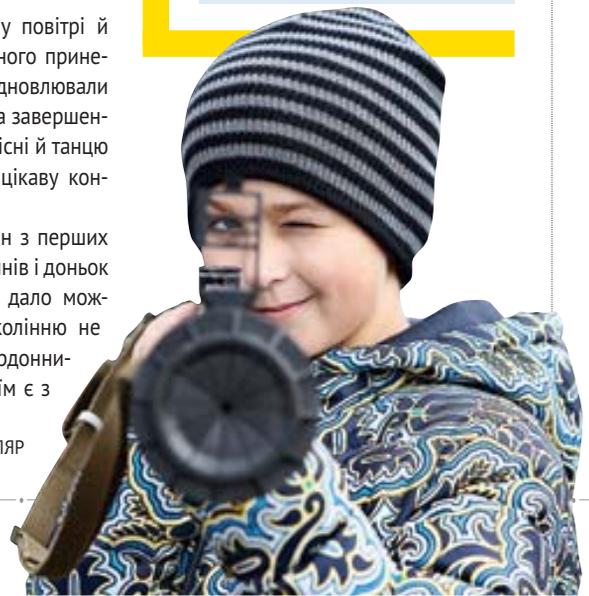
Акція «Я – патріот України» – один з перших кроків у справі виховання відданих синів і доньок сучасної України, але її проведення дало можливість показати підростаючому поколінню не лише новітню зброю і техніку прикордонників. Діти на власні очі побачили, що їм є з кого брати приклад. **К**

Іван МАЛЯР

КАТЕРИНА ЛУЦЕНКО
Учениця 11-го класу
Президент 109-ї гімназії

Ми всі – українці, ми всі – патріоти, тож сьогоднішнє свято для мене особисто і для більшості учнів нашої гімназії цікаве тим, що ми можемо дізнатися більше про роботу прикордонної служби безпосередньо від самих прикордонників. У цьому плані все організовано дуже розумно, адже нам надали можливість і самим взяти участь у певних процесах і подивитися, як свою роботу виконують професіонали. Такий підхід дає відчуття реальності, тож ми можемо уявити себе у ролі прикордонників. Що ж до того, чи стане хтось із нас охоронцем кордону у майбутньому я можу сказати так: здебільшого моє оточення – це молоді люди, які є справжніми патріотами своєї країни і більшість з нас після випуску зі школи планує залишитися в Україні, навчатися в українських вишах, розвивати Україну і, якщо знадобиться, то, безумовно, захищати Україну.

НОВЕ ОБЛИЧЧЯ

СЛУЖИТИ,
ЗАХИЩАТИ,
ДОПОМАГАТИ!

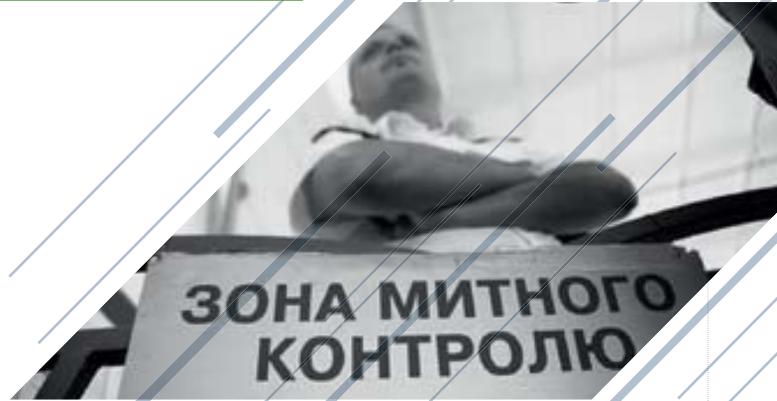
Саме під таким гаслом стартував перший пілотний проект Держприкордонслужби – «Нове обличчя кордону». Днями у Навчальному центрі ДПСУ 160 прикордонників успішно завершили курс підготовки із впровадження європейських стандартів у систему прикордонного контролю. Свою подальшу службу військовослужбовці продовжать у підрозділах ОКПП «Київ», зокрема, в аеропортах «Жуляни» та «Гостомель».

Пілотний проект започаткували в рамках реформування органів та підрозділів ДПСУ. Участь у конкурсі на заміщення посад контролерів міг взяти кожен військовослужбовець відомства віком від 20 до 35 років. Головним критерієм відбору була повна спеціальна вища освіта, знання іноземної мови, психологічна стійкість та належна фізична підготовка. Із 373 кандидатів комісія відібрала 160 прикордонників. Значна кількість заяв надійшла і від цивільних осіб, проте їм варто дочекатися другої хвилі відбору, коли до участі в конкурсі у інших підрозділах органів охорони кордону запрошуватимуть усіх охочих, хто відповідатиме кваліфікаційним вимогам.

Перший заступник Голови Державної прикордонної служби генерал-лейтенант Василь Серватюк підкреслив, що до випускників висувають серйозні вимоги, на них покладають великі надії.

– Це перший випуск пілотного проекту підготовки прикордонників нової формації. Ця подія є значним досягненням у процесі інтеграції України до Європейського співтовариства, доказом визнання українцями європейських цінностей і запровадження нових стандартів прикордонного контролю. Високий професіоналізм сучасного вартового рубежу, підвищення довіри суспільства до його роботи, створення максимально комфортних умов для законслухняних громадян, які перетинають державний кордон України, є нашими пріоритетами, – наголосив перший заступник очільника відомства.

Фахова підготовка кандидатів на базі Навчального центру тривала два місяці. В основу навчання були покладені практичні заняття, підвищення рівня володіння іноземною мовою, розвиток професійних навичок. Крім того, прикордонники тренувалися діяти у кризових ситуаціях та ретельно вивчали антикорупційне законодавство.

– На нас покладена велика відповідальність, як на перших випускників пілотного проекту. Можемо запевнити, що ми не підведемо і будемо гідно виконувати свої службові обов'язки, підтримувати позитивний імідж ДПСУ, – коментує учасник проекту старший сержант Олександр Кіктенко.

До підготовки персоналу, окрім найкращих українських фахівців, долучилися й спеціалісти з міграційних питань США, Німеччини, прикордонної служби Естонії та представники Консультативної Місії ЄС.

– На мою думку, «нове обличчя кордону» – це сходинка до нашого кращого майбутнього, як на службі, так і в усій країні, – говорить учасниця проекту старший лейтенант Лілія Корженко.

Вже найближчим часом досвід підготовки персоналу в рамках пілотного проекту буде поширено й на інші органи охорони кордону відомства. **К**

НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

Це перший випуск пілотного проекту підготовки прикордонників нової формації. Ця подія є значним досягненням у процесі інтеграції України до Європейського співтовариства...

74 КЛЮЧІ

Нещодавно Голова Державної прикордонної служби України генерал-полковник Віктор Назаренко вручив ключі від квартир 40 прикордонникам Чопського загону Західного регіонального управління та 34 правоохоронцям Харківського загону Східного регіонального управління. Ордери на житлові приміщення отримали, зокрема, 23 учасники АТО. На урочистостях також були присутні керівники обласних адміністрацій, начальники регіональних управлінь, представники місцевих органів влади, члени сімей прикордонників та ветерани служби.

– Підвищення соціальних гарантій персоналу є одним із пріоритетних завдань на шляху реформування нашої служби. Дуже приємно вручати ключі від оселі прикордонникам, які з честю та гідністю виконують свій обов'язок щодо захисту незалежності нашої Батьківщини. Бажаю, щоб у ваших домівках завжди панували злагода, гармонія та щастя, – наголосив керівник прикордонного відомства Віктор Назаренко.

Секція із сорока квартир була третьою і останньою на черзі будівництва 75-квартирного житлового будинку в Чопі. Будівля обладнана сучасним тепловим пунктом, у якому температура регулюється автоматично. Забезпечено гаряче та холодне водопостачання, встановлено газові побутові плити, сантехнічне обладнання та електропостачан-

ня. Загальна вартість будівництва останньої черги з 4 квартир становить 12,5 мільйона гривень.

Будинок в смт Пісочин Харківської області також відповідає усім сучасним критеріям і стандартам. Його вартість становить 19 мільйонів гривень. Варто зауважити, що 1 м² загальної площі житла коштує 7 тисяч гривень, що на 15 відсотків менше, ніж середня ціна на квартири у Харківській області.

Цього року держбюджетом на будівництво житла для прикордонників передбачено 60 мільйонів гривень. За ці кошти здійснюється зведення та реконструкція 15 житлових об'єктів. На сьогодні введено в експлуатацію 4 будинки, а це 185 квартир в Одесі, Києві, Харкові та Чопі. До кінця року прикордонним відомством заплановано завершити будівництво ще п'яти будинків. **к**

НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

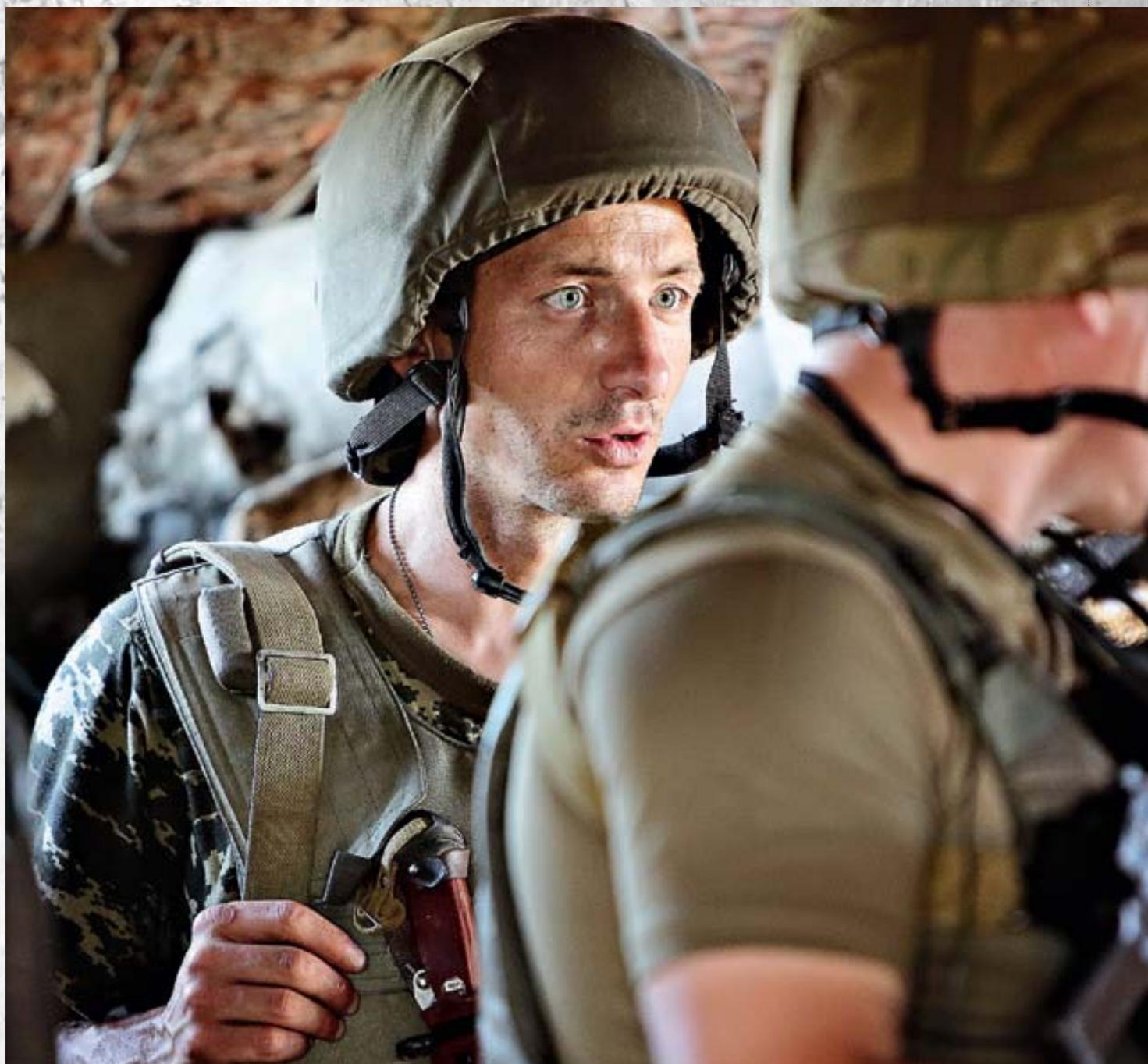

Фото Миколи ЗОРІКА

Б У В Б І Й

...З третього на четверте серпня незаконні збройні формування продовжували здійснювати обстріли місць спільного несення служби прикордонних підрозділів та ЗСУ, при цьому вогонь вівся і з танків. Зокрема, терористи вже вкотре атакували блокпост «Мар'їнка». Спочатку до другої години ночі вони вели вогонь з мінометів. Загалом поблизу місця несення служби розірвалося близько 100 мін. Також бойовики використовували АГС, стрілецьку зброю та зенітну установку. Згодом до обстрілу вони залучили танк, з якого було здійснено сім пострілів, та ПТКР, а також продовжували застосовувати стрілецьку зброю та зенітну установку. Захисники блокпоста дали гідну відсіч. Українські військові вогнем у відповідь зі стрілецької зброї, гранатометів та АГС не дозволили ворогу наблизитися до зайнятих позицій. Проте внаслідок вогневого протистояння троє прикордонників та один військовослужбовець ЗСУ отримали поранення.

За декілька годин після цього бою нам довелося побувати на місці страшної баталії та поспілкуватися з її безпосередніми учасниками...

ДОРОГОЮ ДО НУЛЯ

МАШИНА КОМЕНДАНТА ЗУПИНИЛАСЯ НА УЗБІЧЦІ ДОРОГИ. ЗА КІЛЬКАСОТ МЕТРІВ – ТАК ЗВАНИЙ «НУЛЬ». ТУТ ПУНКТ ДИСЛОКАЦІЇ ПРИКОРДОННИКІВ ВОЄННОГО РУБЕЖУ. НАЧЕБТО НІЧОГО ОСОБЛИВОГО, ЗВИЧАЙНА ДОРОГА, ПАРА БЕТОННИХ БЛОКІВ, РОЗКИДАНИХ НА ПОДЗЪОБАНОМУ АСФАЛТІ У ШАХОВОМУ ПОРЯДКУ, ДЕКІЛЬКА ЗАХИСНИХ МОДУЛІВ І НАРЯД З ЧОТИРЬОХ БІЙЦІВ. ПРОТЕ, ЯК ВИЯВИЛОСЯ, ЦЕ НА ПЕРШІЙ ПОГЛЯД...

Командант
ОЛЕКСАНДР ЧОРНИЙ

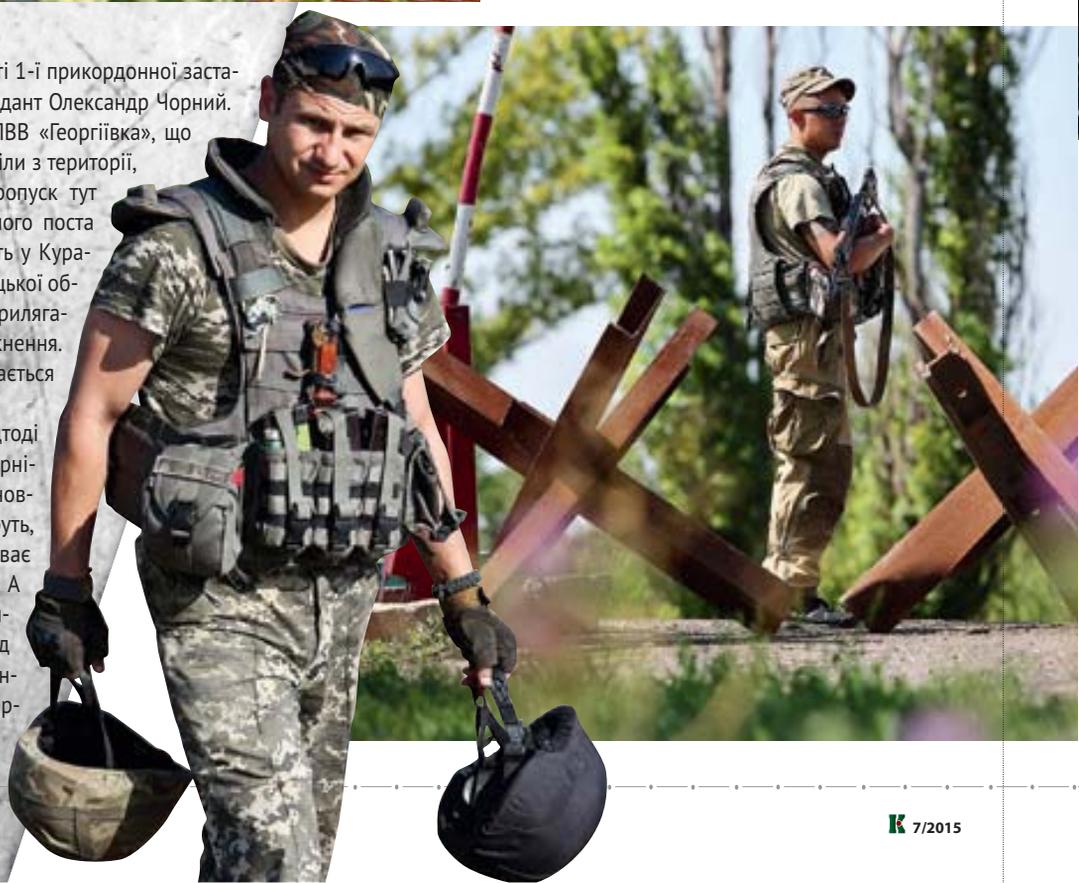

“

БОЙОВА ЗЛАГОДЖЕНІСТЬ ТА ПІДГОТОВКА, ЯКУ ПЕРСОНАЛ ПРОЙШОВ У НАВЧАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ «ДЕСНА», НЕАБИЯК ЗНАДОБИЛИСЯ. ДОСВІДЧЕНІ ІНСТРУКТОРИ, ОФІЦЕРИ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК ПЕРЕДАЛИ НАМ СВОЇ ЗНАННЯ І ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД. ЦЕ НАМ ДУЖЕ ДОПОМОГЛО ТУТ. ТА Й САМІ НАШІ ХЛОПЦІ В ПРОЦЕСІ НАБИЛИ РУКУ...

– Ми знаходимося на опорному пункті 1-ї прикордонної застави ОБПК «Чернігів», – розповідає комендант Олександр Чорний. На цьому місці у нас розташований КПВВ «Георгіївка», що нині не функціонує через постійні обстріли з території, непідконтрольної українській владі. Пропуск тут здійснюється лише в режимі контрольного поста для місцевих мешканців, які проживають у Курохівському та Мар'їнському районах Донецької області. Населенні пункти цих територій прилягають безпосередньо до лінії бойового зіткнення. До речі, вже звідси прекрасно проглядається Мар'їнка та Красногорівка.

...Минуло більше півтора місяця, відтоді як оперативно-бойова комендатура «Чернігів» заступила тут на службу. Про обстановку в секторі нашої відповідальності, мабуть, багато розповідати не потрібно – тут триває справжня підступна і жорстока війна. А саме тому одним з головних завдань прикордонного загону, що визначало перед нами керівництво регіонального управління, було проведення надійного інженерного облаштування всіх місць несення

служби. Це, передусім, збереження життя наших хлопців. Накази і вказівки не розійшлися з реальною підтримкою. Завдяки командуванню загону, яке організувало та відрядило сюди нам на допомогу цілу інженерну групу фахівців, вдалося зробити чимало. Зараз вже є, де укритися від раптових обстрілів, де належно розміститися відповідній кількості людей, якісно нести службу та, у разі необхідності, достойно зустріти супротивника.

– Останнім часом сюди все частіше почали прилітати «дарунки» з того боку, це правда?

– Так, на жаль! От і нещодавно з 31 на 1 серпня цей опорний пункт обстріляли з 82-мм міномета, розірвалося близько 20 мін. Лише завдяки інженерним спорудам всі хлопці залишилися живі і не отримали ніяких ушкоджень.

Рухаємося по траншеї. Комендант продовжує обхід.

Це місце для ведення одиночного вогню, вогнева точка, поличка під гранати, під магазини... Далі інша. Позиція АГС.

– Зверніть увагу, також в інженерному плані тут все як у підручнику. Коли негода, бійці не зазнають дискомфорту – це має значення для якісного несення служби.

...Всі укриття будуються змійкою таким чином, щоб при паданні осколки вражали мінімальну площу. Далі розташовано бліндаж для прикриття. Він служить також для укриття розрахунку і персоналу, який обороняє позиції. Все відповідно до технології. Сюди вже проведено світло, встановлено двері. Поступово готуємося до зими. Буржуйку поставили, утеплюємо приміщення... На етапі завершення. Хлопці із собою на ніч беруть каремати, спальні мішки. Можуть нормально відпочити...

...Бойова злагожденість та підготовка, яку персонал пройшов у навчальному центрі «Десна», далися взнаки. Досвідчені інструктори, офіцери інженерних військ передали нам свої знання і практичний досвід. Це нам дуже допомогло тут. Та й самі наші хлопці в процесі набили руку... Зізнатися по правді, спочатку не всі з ентузіазмом сприймали виснажливі інженерні роботи, відчувалося певне невдоволення, та згодом прийшло розуміння цього як життєвої необхідності і забезпечення певного комфорту.

МАР'ІНКА...

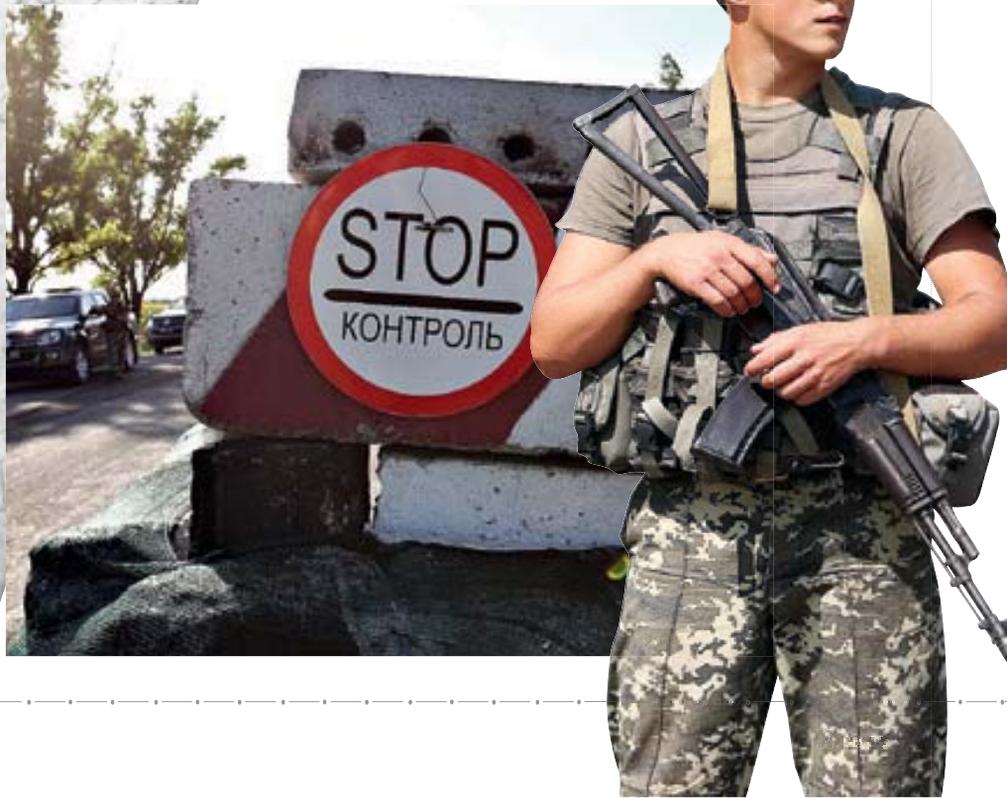
ПОРЯД ЗІ ШЛАГБАУМОМ ЗУПИНИВСЯ БІЛИЙ МІКРОАВТОБУС. У НЬОМУ БУЛА ГРУПА ПРИКОРДОННИКІВ, ЩО ПРЯМУВАЛА НА МАР'ІНКУ. БЛОКПОСТ З ОДНОЙМЕННОЮ НАЗВОЮ ЗНОВУ ВКОТРЕ СТАВ ЕПІЦЕНТРОМ СМЕРТЕЛЬНОГО ПРОТИСТОЯННЯ. БІЙ, ЯКИЙ ЗАВЕРШИВСЯ ЛИШЕ ВРАНЦІ, ЗА ІНТЕНСИВНІСТЮ ВОГНЮ БУВАЛЬЦІ ВІДЗНАЧИЛИ ЯК ОДИН З НАЙЗАПЕКЛІШИХ НА ЦІЙ ДІЛЯНЦІ ЗА ОСТАННІЙ РІК ВІЙНИ. СКОРИСТАВШИСЬ МОЖЛИВІСТЮ ПОБАЧИТИ ВСЕ НА ВЛАСНІ ОЧІ, МИ ПРИЄДНАЛИСЯ ДО ГРУПИ...

Старшим машини виявився заступник начальника Східного регіонального управління, начальник оперативно-військового відділу «Велика Новосілка» полковник Олександр Поштовий. Вже дорогою до блокпоста він першим і почав розповідати про події минулої ночі.

«За 400 метрів вже починаються позиції ЗСУ і на цьому напрямку дуже відповідально і, я б сказав, героїчно виконують свої обов'язки прикордонники ОБПК «Чернігів». Вони прибули сюди півтора місяця тому і за цей час неодноразово доводили свій професіоналізм та вправні дії в найбільш екстремальних умовах, що виникають на ділянці. Цей сегмент є напрямком зосередження основних зусиль оперативно-військового відділу, і на сьогодні це, напевно, найбільш напружена ділянка на всій лінії зіткнення. Тут кожного дня відбуваються обстріли і, практично, щотижня ми фіксуємо бойові зіткнення наших військ з незаконними збройними формуваннями, яких на цьому напрямку зосереджено дуже багато. Як приклад, сьогодні вночі, тобто з 3 на 4 серпня, наші військові героїчно відбили відкритий наступ ворога, який намагався потрапити на нашу територію. Мною вранці вже підписано клопотання на начальника СхРУ щодо представлення складу прикордонного наряду у кількості шести осіб до державних нагород. Старший наряду вчасно виявив наближення до наших позицій близько 20 бойовиків, відповідально взяв керівництво боєм на себе. Завдяки вправним діям і чіткому управлінню вогнем, нападникам було дано рішучу відсіч. На жаль, постраждали і наші бійці. Троє осіб отримали поранення, ще один – дуже важку травму. За інформацією радіоперехватів відомо, що з ворожої сторони налічується близько двадцяти «трюхсотих». Ворог не пройшов!»

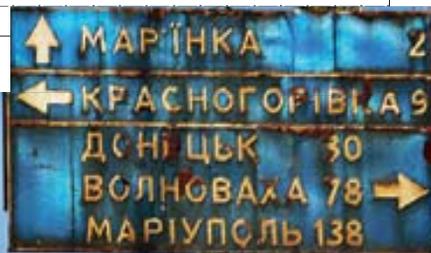

Начальник
оперативно-військового відділу
«Велика Новосілка» полковник
ОЛЕКСАНДР ПОШТОВИЙ

“

ДОРОЖНЄ ПОЛОТНО ЧУДОВО
ПРОГЛЯДАЄТЬСЯ З БОКУ
ВОРОГА, ВСЕ ЩО ПО НЬОМУ
РУХАЄТЬСЯ, ЗВЕТЬСЯ
НЕ ІНАКШЕ ЯК МІШЕНЬ!

«БЕЗСТРАШНІ»

Прикордонники, змінюючи на посту один одного, заступають на «Мар'їнку» відповідно до оперативної ситуації в середньому на дві-три доби. Мають хоч можливість перевести дух. На відміну від армійців, деякі з яких, за їхніми зізнаннями та й підтвердженнями самих прикордонників, не залишали цієї гарячої точки вже більше 80-90 діб! І це живі люди, що під постійними обстрілами, втрачаючи своїх побратимів, часто не отримуючи елементарної підтримки, знаходять у собі сили стояти тут проти навали переважаючих сил противника, чинити шалений опір, не відступаючи ні кроку назад.

КРОВ І ПІСОК

...ПРЯМИЙ ВІДРІЗОК ДОРОГИ У КІЛЬКАСОТ МЕТРІВ ДО САМОГО БЛОКПОСТА РАДШЕ МОЖНА ПОРІВНЯТИ ЗІ ЗЛІТНОЮ СМУГОЮ. АДЖЕ САМЕ ЗІ ШВИДКІСТЮ ЛІТАКА, ЩО ЙДЕ НА ЗЛІТ, ТУТ РУХАЮТЬСЯ БЕЗ ВИНЯТКУ ВСІ АВТОМОБІЛІ. ДОРОЖНЄ ПОЛОТНО ЧУДОВО ПРОГЛЯДАЄТЬСЯ З БОКУ ВОРОГА, ВСЕ ЩО ПО НЬОМУ РУХАЄТЬСЯ, ЗВЕТЬСЯ НЕ ІНАКШЕ ЯК МІШЕНЬ! ЗРУЧНА, ЖИВУЧА ЧИ НЕ ДУЖЕ – ЗАЛЕЖИТЬ ВЖЕ ВІД САМОЇ МІШЕНІ, ЇЇ ПРУДКОСТІ ТА МАНЕВРЕНОСТІ... ВСІ СЕМЕРО ЧОЛОВІКІВ У САЛОНІ АВТО, ЯК ПО КОМАНДІ РАПТОМ ЗАМОВКЛИ. ДЕКІЛЬКА ХВИЛИН ЦІЄЮ «ВЗЛЬОТКОЮ» ПРОЙШЛИ У НАПРУЖЕНІЙ ТИШІ! РІЗКИЙ З'ЇЗД ПРАВОРУЧ, БУС, ЗДІЙМАЮЧИ КУРЯВУ ПИЛЮКИ, СПУСКАЄТЬСЯ В НИЗИНУ ОБАБІЧ ДОРОГИ. ПРИЇХАЛИ. ЦЕ ТА САМА МАР'ІНКА!

Прикордонний наряд, що безпосередньо приймав бій, кілька годин тому змінили інші. Новоприбулі хлопці активно укріплюють пошкоджені позиції. ...Бетонні блоки, з яких складався захисний модуль в місці влучення, просто вивернулися й порозліталися в різні боки, як частинки дитячого конструктора. На їх місце саме зараз стягували мішки із піском. При вході у модуль на піщаному ґрунті вперемішку з гільзами, горілою тканиною та пластиком лежала закривавлена камуфльована кепка і шматки уніформи темно-багряного кольору. На цьому місці лише кілька годин тому бійця ЗСУ було тяжко поранено – осколком йому знесло частину голови... Не знаю, яким дивом він залишився живий... Його товариш армієць, який помітив наше збентеження від побаченого, мовчки підійшов, підняв кепку і шмаття камуфляжу, а сліди крові, що залишилися, одним рухом ноги пригорнув піском...

Комендант Олександр Чорний розповідає.

– Вже очевидно, що зведений опорний пункт 2861, де сьогодні відбулося бойове зіткнення з незаконним збройним формуваннями, з боку населеного пункту Олександрівка був обстріляний зі стрілецької зброї, протитанковими керованими ракетами, зенітними установками «ЗУ-23-2», а також по наших позиціях було здійснено сім пострілів з танка. Ви бачите, що конструкція опорного пункту порушена. Ще з ночі ми почали відновлювальні роботи. Завдяки інженерній групі з управління Чернігівського загону, яка одразу активно до цього долучилася, вдалося накрити верх. І вже під час наступного обстрілу, що вівся сьогодні по наших позиціях з автоматичного гранатомета, це відновлення захисної конструкції, напевно, врятувало не одне життя...

ПОВЕРНУЛИСЯ З БОЮ...

ПОСПІЛКУВАТИСЯ З ПРИКОРДОННИКАМИ – БЕЗПОСЕРЕДНИМИ УЧАСНИКАМИ НЕДАВНЬОГО БОЮ НАМ ВДАЛОСЯ ТРОХИ ЗГОДОМ, ВЖЕ ПО ПРИБУТТІ В МІСЦЕ ДИСЛОКАЦІЇ ОБПК «ЧЕРНІГІВ». ЇХНЯ РОЗПОВІДЬ БУЛА ДУЖЕ ЕМОЦІЙНОЮ, ТОЖ МИ СПРОБУВАЛИ ЗАЛИШИТИ ЇЇ БЕЗ ЗМІН:

Почав старший цього наряду – начальник відділення вогневої підтримки ОБПК «Чернігів» підполковник Микола Борівський.

«Перший день пройшов взагалі тихо і спокійно, трохи пострілював снайпер. Так, перший день було цікаво, снайпер незвичайний був. Тому що працював здалека – з двох с половиною кілометрів, видно, якесь нове озброєння, гвинтівка хороша, б'є далеко – професіонал. Пізніше зрозуміли, що це був калібр 14,5 мм. Більше в перший день цікавого нічого не було. Ніч пройшла спокійно, хіба зовсім трохи пострілювали...

Другий день, 2 серпня – день ВДВ. Свято. Тиша, спокійно. Вони гуляють, салюти, залпи, ДШК. Салюти і ввечері були, а вдень повне село цивільного населення. Спостерігав в оптику, було добре видно місцевих мешканців...

...Це почалося ввечері, десь близько восьмої. Ми змінили оптику, тепловізори, все інше. Дивилися усі орієнтири, які були. Ну, і праворуч від дороги – раптом просвітка, ніби як від тепловізора, та силует двох лежачих, голови видно. Спочатку засумнівалися, бо за день земля прогрівається, десь куц нагрівся чи камінь, хтозна. З різних ракурсів

спостерігали. Та ні, все ж таки лежать і спостерігають, ще й прямо, як-то кажуть, під носом, до розтяжки, ну, метрів 80-90. ...Це вже наглість якась. Ну, з арміїців там Діма є такий, пробрався ближче, «ефку» туди одну-другу жбурнув. Начебо силуєти щезли. Ми подумали все, шугонули шпигів, ну, й і біс з ними, несемо службу далі. Не пройшло і сорока хвилин, ми вже нічого й не очікували, так само спостерігали у тепловізори і нічого не бачили, нічого немає в тому самому місці, і одразу з підствольників з декількох сторін прямо по нашому блокпосту відкрили вогонь...

...Ще і ще. Вогонь ставав дедалі щільнішим. Вони вже з усіх сторін. І з доту почали їх підтримувати. Після цього запрацювала зенітка... До перехресного вогню долучився і ворожий АГС...

...Відбили цю атаку. ВОґами їх закидали, подавили вогнем з усього, що мали. Довелося добре попрацювати. Відкрилися кулеметні точки. Ми їх подавили, одну, потім другу. Скоро настала тиша. В принципі так цей день і закінчився. Без втрат. Пізніше, щоправда, мінометники крили нас...».

– Витримує бліндаж мінометний обстріл?

– Як сказати, якщо влучить – може і не витримати. Жодна міна не потрапила, усі поряд лягали...Поряд. Перед нами, за нами, зліва, справа. Ворог крив не тільки наш пост, а й центр і двійку, всю ділянку.

...ВІЙНА Є ВІЙНА, І ЯК ОДИН ГОВОРИВ: ДВІЙКИ ТУТ НЕ СТАВЛЯТЬ. ДВІЙКА — ЗНАЧИТЬ ТЕБЕ ВЖЕ НЕМА. А ТОМУ ТУТ СТОЯТЬ ВІДМІННИКИ...

– А вночі що було? (з 3 на 4 серпня – прим. ред.)

– А ця ніч почалася...

Цілий день метушня була на доті бойовиків. Багато руху різного, машини, люди навіть відкрито ходили, перебіжками, не ховалися. Надвечір, з дев'ятої почалися постріли. Їхній снайпер постійно прицільно працює, а після пішли агееси... Перед цим салюти вечірні були, ми не стали себе видавати. Ось ще наш герой, вся робота його була супер (*повертаються в бік Віталія Токаря – прим. ред.*). З АГС мені всі допомагали, і арміїці також. Допомогали всіляко...

...Там один з нас – «трьохсотий», середньої тяжкості, трохи на вуха пішло ускладнення... (*Не знаємо, що здатен витримувати людський організм: вуха, голова, психіка, врешті-решт. Однак бачили на цьому місці п'ятилітрові закорковані пластикові пляшки, які розірвалися лише від ЗВУКУ тих вибухів! Самі ж учасники бою зізнаються, що за деякими надпотужними звуками та ступенем ураження від попадання явно приховується факт застосування російсько-терористичними військами забороненої зброї та боеприпасів. – прим. ред.*).

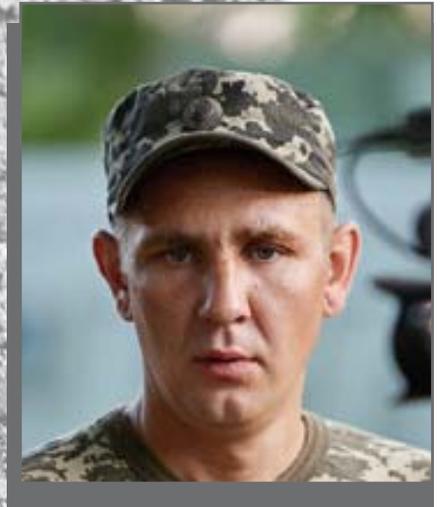
...Вночі було весело. Мінометний обстріл, після АГС, знову міномети, кулемети, зенітка... Вона спочатку крила на дві години, а збройники використали свою зенітку, вона подавила ворожу. Вони пішли далі зі своєї позиції, і по ним спрацювали міномети, вони стали на другу позицію, подавили, по блокпосту спрацювали добре, і АГС рівняли все...

Далі всю зеленку ту прочісували щільним вогнем. Вони підходили вже близько. Ми не пускали. Підствольниками зачистили все повністю. Там уже без варіантів було...

...Я так зрозумів, що ми їх сильно роздраконили, тому що до пів на третю ночі бомбили їхні позиції, спалили їхню «кукушку». Спалили всю зеленку практично. Була тиша близько години. Потім пішов ПТУР працювати. За ним важка артилерія, танки підійшли. Сім «мішок» нарахували...

...Осколки весь бліндаж покрили, всю землю ніби зорали. Земля від них видулася.

...Танк гарно працює. Після того як наші ПТУРи відпрацювали, було затишшя хвилин 30-40, потім гул техніки, що підходить з боку Донецька. Не знаю, вони на своєму ходу були чи їх везли – гучно все було. Ну, підходять і підходять, чекаємо, що далі. Коли в оптику дивлюся: вдалині – приблизно за три кілометри – явно танк, і бачу постріл, тільки-но встигли в бліндаж, і він як почав насипати...

...Я спостерігав, чутно як ПТУР летить на тебе чи лівіше, правіше і бачу в «двійку» нашу, зв'язок зник, дим, вибух такий. Ну, я послав його з аптечкою, бігом туди. Він по рації передає – «трьохсоті!» Коли сам прибіг, дивлюся – черепушки в одного немає, буторфанол вколів йому, де, питаю наші, всі цілі? А він відповідає: ні, двохсоті є! А там дим, не залізи, берці горять...

...Укріплятися постійно потрібно. А не дають. Вночі доводиться працювати практично під вогнем. Ми не стріляємо, вони укріплюються. Ми починаємо укріплюватися – вони стріляють. У нас – Мінські домовленості, а у них нічого такого!

...До речі, саме в цей день у Мінську переговорна група збиралася, і з 11:00 мала б настати тиша. Бачите, яка тиша... Міномети, танки, ПТУР. «Беха» працювала. Бойовики били безперервно. Більше 100 залпів. Я спочатку рахував, дійшов до 40, а потім махнув рукою...

...Війна є війна, і як один говорив: двійки тут не ставлять. Двійка – значить тебе вже нема. А тому тут стоять відмінники...

...Насправді години цієї ночі тривали дуже довго. Якось вголос запитав, чи скоро світанок, і подивився на руку, де зазвичай годинник, згадав що його не надягав, бо заважає рукавицям. Взяв мобільний, глянув – тільки перша година ночі. А вони стелять і стелять...

... Звикаєш тут, оце страшно! **К**

04.08.2015 р.

Записали МИКОЛА ЗОРИК та СЕРГІЙ КЛІМОВ

ОБПК «Черкаси»;
КРП «Костянтинівка»

Розповідає начальник застави

КОСТЯНТИН КОРЕЦЬКИЙ

– Траса Мар'їнка – Костянтинівка. Тут ми здійснюємо контроль за переміщенням осіб та транспортних засобів. До лінії зіткнення 7-8 км. Прямих обстрілів ці позиції не зазнавали, та щодоби з того напрямку, де знаходиться пост ЗСУ, на перехресті доріг Донецьк – Курахове і Мар'їнка – Костянтинівка, сюди відчутно доносяться звуки канонади. І стрілецька зброя, і артилерія, і навіть гради. ...Ми активно обладнуємо оборонні позиції на випадок нападу на КРП. І оскільки рух транспорту на цій ділянці невеликий, часу на інженерні роботи вистачає. Специфічна місцевість дозволяє нам думати і про обладнання навіть справжнього бомбосховища, на заводі лише прироби природи – нещодавня злива додала нам чимало клопотів.

Часто бувають випадки, коли обстрілюють Мар'їнку. Тоді з цього населеного пункту спостерігається великий наплив людей, які звідти просто втікають. Хто з речами, а хто навіть і без нічого. Через певний час місцеві повертаються, шукають будівельні матеріали, знову щось відновлюють і живуть далі. Спілкуючись з людьми, які тут їздять, можна зауважити, що ставлення до нас і до України розділяється у співвідношенні 50/50. Ну, це краще, ніж у сусідів – там ще гірше. Тобто часто можна почути: для чого приїхали, що ви тут робите і що вам тут треба. От якби ви пішли, було б нам добре!

– А сусіди це хто?

– А праворуч, у Новомихайлівці... Чи те ж саме село Єлизаветівка! Там з людьми також спілкувався. Більшість з них зомбовані, почи-

нають мені розказувати те, що тут показує місцеве телебачення – «Life News», «Росія 24», «Росія 2», «Росія 1», «Первый» і т.д. У мене був тут телевизор, так я його назад додому повернув – неможливо було дивитися. За тиждень просто голова почала кипіти. І люди тутешні те саме, що пропаганда російська, в один голос віщають. Іноді важко стримувати емоції, пропоную найбільш «ідейним» посидіти разом із нами в окопі та самому побачити, хто і по кому стріляє... Одрозу запал зменшується. З цим і боремося. Своє розташування ми ретельно маскуємо – є сигнали, що проїжджаючі люди і на ворога працюють...

– ДРГ до вас не заходить?

– Поки до нас не виявляють інтересу. Інформація від військових надходить часто, тож ми завжди напоготові. От нульовий рубіж – той б'ють добряче. Слава Богу, місцеві зібрати урожай встигли, бо ми їм окопами своїми трохи попусували поля – ну, якось треба закріпитися!

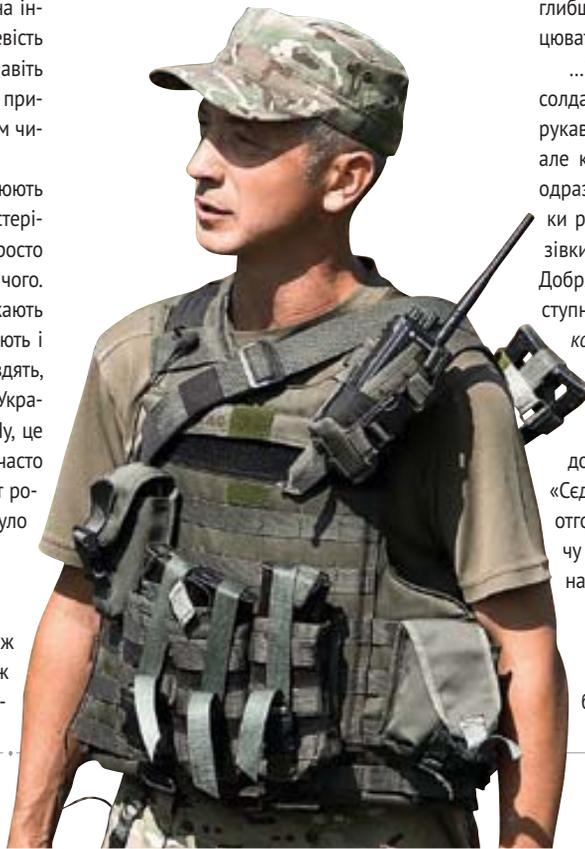
...До речі, оце наш другий модуль, це вже з фронту (*показує об'єкт*). Через те, що земля дуже солоня, ті мішки, що ми робимо для облаштування, швидко розідає. Доводиться плівкою їх накривати. Сепаратисти знають, де ми і що ми, по координатах. Тому треба закопуватися якомога глибше. Зараз до мене застава їде, будемо працювати на збереження свого життя в першу чергу.

...Хлопці в основному мобілізовані. Це не солдати, яких можна зразу так взяти в жорсткі рукавиці. Деякі з них і старші за мене набагато, але коли почули ці обстріли – організувалися одразу. Нікого контролювати не треба, все мовчки роблять. Де-не-де можна підійти, якісь вказівки дати, оце і все. Нікого підганяти не треба. Добряче попрацювали і ми з ними разом, і заступник і я. Оту трубу бачите (*показує водостічну комунікацію*), звідтіля не вилазив. Тих здорових куди? Туди не заженеш – бо потім не витягнеш.

...Підходить начальник іншої прикордонної застави ОБПК «Черкаси» – позивний «Седой». – Всех поборем, всех побьем и всех отгоним. И никого никуда не пустим...и задачу выполним и вернёмся домой, вот так. ...Где найти красную ленточку широкую?

– А навіщо?

– А угадайте. ...Открывать будем. Три блиндажа готовых, под ключ!

ОБПК «Черкаси»,
КРП «Солодке»
**Позивний
«ВАСИЛЬОВИЧ»**

Персонал КРП здійснює контрольні та режимні заходи щодо недопущення переміщення заборонених вантажів, автотранспорту та осіб поза межами встановлених дорожніх коридорів. Це так звана друга лінія оборони. Перекриваємо саме Т-подібне перехрестя із трьох напрямків. З населених пунктів Нова-Михайлівка, там у нас Степне, Водяне, Теремчук і далі місто Угледар.

Наші пости забезпечені фортифікаційними спорудами. У нас завдання: якщо ворог силами бандформувань невідомої республіки прорве лінію оборони, нам треба буде захистити підхід до 28-ї окремої мобільної механізованої бригади, в разі чого допомогти їм, прикрити і знищити супротивника. Стояти не на життя, а на смерть...

У нас переважно особовий склад це вихідці з центральної України, Черкащини, Вінницької, Хмельницької, Київської областей. Хлопці налаштовані рішуче. Всі готові до виконання бойових завдань.

...Це наша ластівка (показує на «Кугуар»).

– Ще не доводилося використовувати?

– Поки-що ні, тільки на стрільбищі. На тому тижні були. Відстрілялися всі. По можливості намагаємося частіше проводити практичні заняття.

...А так постійно ведемо спостереження. Вночі використовуємо тепловізор, він допомагає добре. Постійно моніторить наш сектор, з однієї, з іншої сторони, також працюють патрулі. До того ж, ми прикордонники, як без улюблених вівчарок! Деякі собаки краще за тепловізор чужого чують...

**5 СЕРПНЯ
2015 РОКУ**

ТАКЕ ЖИТТЯ! «СОЛОДКЕ»

– Місцеві вас не перевіряли на бойову готовність?

– Ні, ми з ними не сваримося і не даємо сісти нам на голову – толерантно спілкуємося, показуємо, що ми тут виконуємо бойове завдання. З цього місцевого населення десь половина задоволена тим, що ми тут є, а інша – відкрито не виказує своє невдоволення. Проте відчувається, що вони за «русский мир».

– Це перекриття самі робили?

– Нам тут все це Великі Мости залишили, дякуємо їм. Ми просто підтримуємо зроблене у порядку. Є криті місця для відпочинку, бліндажі, тощо. Особовий склад по команді «До бою!» од-

разу займає свої вогневі позиції, не виходячи на відкриту місцевість.

– Щось будете додатково облаштовувати?

– Так, ще потрібно перекривати, добудувати. Зима незабаром! От, наприклад, кухня польова. Поки тепло і сухо, ми харчуємося у курені. Ну, а коли почнуться дощі чи сніг, то в нас вже матеріали заготовлені – обшиємо дошками, поставимо столи, буржуйку, плиту...

– Як ви вважаєте, скоро закінчиться це протистояння?

– Поки політики за столом переговорів не домовляться, це не завершиться... Доки російське керівництво спонсоруватиме ДНР і ЛНР, виділятиме кошти, посилатиме гумконвої, ситуація буде тліти й надалі.

– Хлопці витримують?

– Важко, звичайно, відриватися від сімей, від дітей. Непросто це все дається. Та Батьківщину треба ж комусь захищати, хто ж як не ми! **К**

Записали Сергій КЛИМОВ,
Микола ЗОРИК

ДОКИ РОСІЙСЬКЕ КЕРІВНИЦТВО СПОНСОРУВАТИМЕ ДНР І ЛНР, ВИДІЛЯТИМЕ КОШТИ, ПОСИЛАТИМЕ ГУМКОНВОЇ, СИТУАЦІЯ БУДЕ ТЛІТИ Й НАДАЛІ.

ТЕХНІЧНА АРТЕРІЯ

ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ОХОРОНИ КОРДОНУ З ТЕРИТОРІЇ ОКРЕМОЇ КОМЕНДАТУРИ ОХОРОНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ЩО В КИЄВІ, НА ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН ВИРУШИЛИ ЧЕРГОВІ КОЛОНИ АВТОМОБІЛЬНОЇ ТЕХНІКИ.

У рамках реалізації проекту «Розвиток сучасної інфраструктури відділів прикордонної служби» за програмою транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна на західну ділянку державного кордону вирушили 39 патрульних автомобілів підвищеної прохідності «Фольксваген Амарок». Вартість цієї партії автомобілів становить 1,2 мільйона євро. За вказаною програмою до підрозділів західного регіону Держприкордонслужби вже відправляли 33 автомобілі «Рено Дастер», 8 мікроавтобусів «Фольксваген Транспортер» та 20 квадроциклів.

Кількома днями пізніше до органів охорони східної ділянки кордону були направлені ще 27 автомобілів, серед яких мікроавтобуси «Форд», важка техніка для проведення інженерних робіт, а також броньовані позашляховики «Козак». Зазначені машини прикордонне відомство отримало в рамках проекту міжнародно-технічної допомоги, а також закупило за бюджетні кошти.

Здійснюючи технічне переоснащення, Держприкордонслужба робить усе можливе, аби на заміну старих та неекономічних зразків направляти нові, сучасні автомобілі. Протягом останнього часу на посилення державного рубежу відправлено вже понад 500 одиниць техніки.

Фото Дмитра СЛИВНОГО

КАРТИНА НАТАЛИ ПУСТЬЯНЦЕВОЙ

*Ми відповідаємо за тих,
кого приручили.*

Антуан де Сент-Екзюпері

ТЕРИТОРІЯ ТВАРИН

Минулого літа господарі «двортер'ера» Барсіка, рятуючись від обстрілів, спішно залишали рідний будинок у передмісті Донецька. Водій мікроавтобуса брати собаку відмовився. Люди вирішили покинути у зоні бойових дій пса, який служив їм вісім років. Залишаючись вірним другом своєї сім'ї, чотирилапий побіг за машиною, але за кількасот метрів сили вичерпалися, і він почав відставати. Раптом мікроавтобус зупинився. Здавалося б ось він – момент істини, в людей розчулилося серце. Собака радісно чкурнув наздоганяти авто і коли вже майже добіг – бус знову рушив з місця... То була звичайна технічна неполадка, яку водій швидко усунув.

«НЕ ЗАЛИШАЙ НАС!»

Із зони АТО виїхали майже мільйон людей. Небагатьом вдалося забрати своїх вихованців. За приблизними підрахунками кожна четверта сім'я мала домашнього улюбленця. Таким чином, безпритульними на сході залишилися близько 250 тисяч тварин. У Європейській Конвенції про захист домашніх тварин зазначено, що ніхто не повинен спричинити їм болю, страждання, пригнічення, тим більше залишити на території збройного конфлікту. Також у документі написано, що будь-яка особа, яка утримує домашню тварину або, яка дала згоду доглядати за нею, несе відповідальність за її здоров'я та благополуччя. На жаль, українські громадяни не дотримуються цієї конвенції, як і Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження». На території Донеччини й Луганщини сьогодні зі звичайними чотирилапими з вулиці намагаються вижити персидські коти, сенбернари, чау-чау, молпси, шарпеї тощо. Всі вони лацаться до перехожих з надією отримати хоча б шматок хліба, не кажучи вже про домівку та турботу. Іноді добрі люди віддають останнє, деколи ж довірливі тварини просять не у тих...

Втративши дах над головою та господарів, домашні тварини дичавіють. У кожного – своя сумна історія, проте на постріли і вибухи усі вони реагують приблизно однаково – істерично гавкають, тікають від страху світ за очі, а в деякого навіть трапляється інсульт. Евакуювати вдається лише мізерну частину чотирилапих та пернатих друзів. Діючих притулків для тварин на Донбасі одиниці, та всі вони переповненні. Звісно, їм необхідна допомога. Так, Всеукраїнська ініціатива «Не залишай нас в АТО» ще з 12 листопада 2014 року відправляє гуманітарні вантажі із сухим кормом для котів і собак у Рубіжне, Красноармійськ, Димитрів, Добропілля, Луганськ, Донецьк, Ясинувату, Горлівку, Макіївку та Бердянськ. Саме у цих містах волонтери регулярно приймають тварин із зони бойових дій, часто серед них є поранені, тож будь-яка допомога тут необхідна.

До речі, система збору провізії у волонтерів проста – з кожного проданого кілограма сухих кормів компанії «Кормотех» – 20 грамів збираються на потреби тварин у зоні АТО. Крім того, хто завгодно може придбати ласощі для тварин у прифронтових містах, а представники Всеукраїнської ініціативи подбають про доставку. Таким чином, наші чотирилапі друзі на війні отримали вже 20 тонн сухого корму.

Волонтер Наталя Дорогих розповідає, що більшість домашніх улюбленців до бердянських зоозахисників потрапляють після важких поранень.

– У нас 80 тварин із зони АТО: коти, собаки, шиншили, папуги, проте усі вони скалічені. Активісти «Служби захисту тварин» у Бердянську оперують їх, виліковують, знаходять нових господарів. Варто зазначити, що цьому притулку допомагають британські волонтери. Завдяки їм вдалося придбати автомобіль. Тепер ним доставляють газові балони для обігріву примі-

4 ЖОВТНЯ – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗАХИСТУ ТВАРИН. САМЕ У ЦЕЙ ДЕНЬ 1226 РОКУ ПОМЕР СЯТИЙ ФРАНЦИСК АССІЗЬКИЙ, ЯКИЙ Є ЗАСНОВНИКОМ ЧЕРНЕЦЬКОГО ОРДЕНУ, ЗАСТУПНИКОМ І ПОКРОВИТЕЛЕМ ТВАРИН ТА ПТАХІВ, А ТАКОЖ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА. ЗГІДНО З ЛЕГЕНДАМИ, ЩО ДІЙШЛИ ДО НАС, ТВАРИНИ НЕ ТІЛЬКИ НЕ ЗАВДВАЛИ ЙОМУ ШКОДИ, А Й СЛУХАЛИСЯ ТА ЗАХИЩАЛИ ЙОГО. ВІН ПОВСЯКЧАС ПРОСИВ ВІРУЮЧИХ НЕ КРИВДИТИ ТА ЗАХИЩАТИ ЇХ. САМЕ ФРАНЦИСКУ ПРИПИСУЮТЬ РОЗВИТОК ТАКОГО ВЧЕННЯ, ЯК ЕКОЛОГІЧНА ЕТИКА, ЩО ВИВЧАЄ ВНУТРІШНІ ЦІННОСТІ ДИКОЇ ПРИРОДИ І БЕРЕЖЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО ВСЬОГО ЖИВОГО. З ТИХ ЧАСІВ І ДО СЬОГОДНІ ДЕНЬ СМЕРТІ СЯТИГО ФРАНЦИСКА СЯТКУЮТЬ ЯК ДЕНЬ ЗАХИСТУ ТВАРИН.

шень та питну воду для тварин. Раніше в місцях, де розміщують чотирилапих біженців не було навіть електрики – волонтери використовували свічки...

Виявляється, що навіть столичні притулки, наприклад, як у Пирогові під Києвом, потребують сторонньої допомоги. Сьогодні тут 1500 собак, з них 198 – із зони АТО. Утримують їх за рахунок громадян західних країн, переважно швейцарців. Директор притулку Тамара Тарнавська занепокоєна, що в певний момент Європа відмовиться їх спонсорувати.

Якби не волонтери шанси на порятунок у тварин із зони АТО були б мінімальними. Сьогодні існує чимало й поодиноких рятівників, які жертвують особистим часом, докладають багато зусиль, аби вивезти беззахисних тварин із зони бойових дій, дарують їм другий шанс на життя. Завдяки таким людям багато чотирилапих біженців знайшли нову домівку не тільки в Україні, а й в Америці, Німеччині, Польщі та навіть ОАЕ.

ЛИШЕ ДО НІМЦІВ

Катерині Гавриш, переселенці з міста Стаханов Луганської області, вдалося врятувати із зони АТО не тільки своїх власних домашніх вихованців, а ще й чимало інших – зі Стахановського притулку.

– Не розумію людей, які залишають своїх тварин напризволяще, – говорить дівчина, – їм складно взяти навіть одного кота із собою, але ж з ним немає жодних проблем при переїзді. Наприклад, прожив вихованець у сім'ї сім чи вісім років, а на дев'ятий його залишають на вулиці, ще й під постійними обстрілами. У мене крім нецензурних слів, немає що сказати таким господарям. Чи люди вони після такого взагалі?

Після приїзду до Києва Катерині Гавриш, як і багатьом переселенцям, було дуже складно знайти житло, до того ж маючи на руках двох собак і трьох котів.

– Подаючи оголошення, я навіть приховувала, що маю домашніх улюбленців, – розповідає дівчина, – хоча готова була заплатити за можливе пошкодження майна. Нарешті одна сім'я з-під Києва прийняла нас у недобудованому дачному будинку. В холодну пору донька власників помешкання дозволила жити у своїй квартирі, от тільки до рідних тварин я їздила на попереднє місце. Сьогодні ми вже обідналися, живемо у квартирі моєї подруги, котра поїхала за кордон. Вдячна всім, хто допоміг нам не залишитися на вулиці.

Катерина перевозить тварин на безпечну територію різними шляхами. Спочатку діяла самотужки, згодом волонтери чи просто знайомі допомагали. Активно приєдналися до добровільної діяльності працівники Дніпропетровського притулку. Зі слів дівчини, іноді хоч би й чужі, проте люблячі тварин люди з радістю погоджуються перевезти їх на контрольовану територію.

– Довідки від ветеринарів ЛНР не є документом як для української сторони, так і для російської, – пояснює волонтерка, – тому при перетині умовного кордону військовослужбовці на блокпостах ставляться із розумінням.

Врятованих тварин Катерина Гавриш воліє передавати до рук закордонних господарів, зокрема німців. На сьогодні вже більше півсотні нічийних котів і собак, завдяки небайдужій дівчині мають нове, щасливе життя. Ще до військових дій на Донбасі, працюючи у Стаханов-

ському притулку для тварин, дівчина тісно співпрацювала з громадянами Німеччини. Саме вони першими відгукнулися на прохання про допомогу, коли мережею Інтернет ширилася інформація про нелюдяне ставлення місцевих підлітків до собаки, яку вони, граючись, вирішили підпалити. Після цього випадку німці охоче продовжують забирати українських тварин під опіку.

– Процес передачі не з легких, – пояснює дівчина, – це безліч документів: паспорт, купа довідок від ветеринарів; зараз запровадили нові спеціальні сертифікати на вивезення тварин за кордон, у яких мають бути підписи усіх зазначених лікарів. Проте я впевнена, що там наші чотирилапі друзі у повній безпеці, одужують від психологічних, а іноді й від фізичних травм, про них дбають і щиро люблять. Я звідти отримую фотографії, відео, з яких видно, що тварини живуть повноцінним життям. Був у нас один собака – завжди чимось пригнічений. Переглянувши відео від нових господарів, я була вражена, – пса не впізнати. Він поводить себе дуже жваво й прекрасно контактує з іншими чотирилапами. У таких випадках мені стає спокійно на душі.

СЕМ І ХАННА

Цим двом собакам довелося пережити найстрашніше – можливу смерть. Пітбуль на ім'я Сем із господарем Сергієм Петришиним живе ще змалечку. Існує думка, що собаки цієї породи агресивні та не піддаються дресируванню. Чоловік вирішив довести протилежне. Врятувавши Сема від попереднього власника, який хотів умертвити пса, Сергій пообіцяв довести

слухняність собаки і дотримав свого слова. Згодом Сем демонстрував таку хватку, що жоден затриманий ним злочинець не зміг втекти. Підтвердити він це зміг вже у зоні АТО.

Після анексії Криму Сергій Петришин разом із чотирилапим напарником пішов у добровольці до Національної гвардії, а згодом через проявленні навички кінолога поповнив ряди Держприкордонслужби. Взимку минулого року, завдяки зусиллям Сергія, на другій прикордонній заставі у Великих Новосілках, що на

Донеччині службові собаки мали власне приміщення з обігрівом. Приблизно в той самий час, з'явилася Ханна – східноєвропейська вівчарка. Собак такої породи в Україні дуже мало.

– Один чоловік привіз до нас на заставу п'яťох тримісячних цуциків породи малінуа. Я ретельно дбав про них. Помітивши, як піклуюся про тварин, чоловік благав мене забрати Ханну, – розповідає Сергій. Вона була дуже налякана, дикунка, – продовжує він, – собаці добряче дісталося: вона довгий час просиділа під обстріла-

НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ УРЯД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ВИДАВ БРОШУРУ, ЩО ЗАКЛИКАЛА ДО МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ ДОМАШНІХ ТВАРИН. ВЛІТКУ 1939-ГО БУВ СФОРМОВАНИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМІТЕТ (NATIONAL RAID PRECAUTIONS ANIMALS COMMITTEE – NARPAС). ВІН ОПУБЛІКУВАВ ПОВІДОМЛЕННЯ ПІД НАЗВОЮ «ПОРАДИ ВЛАСНИКАМ ТВАРИН». ЗОКРЕМА, В ТЕКСТІ ГОВОРИЛОСЯ: «ЯКЩО МОЖЛИВО, ВІДПРАВТЕ ДОМАШНІХ УЛЮБЛЕНЦІВ ДО СЕЛА ЗАЗДАЛЕГІДЬ, ДО ПОЧАТКУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ». І ЗАВЕРШАЛЬНІ СЛОВА: «ЯКЩО ВИ НЕ МОЖЕТЕ ПЕРЕДАТИ ЇХ ПІД ОПІКУ СУСІДІВ, ТО НАСПРАВДІ НАЙГУМАННІШЕ БУДЕ ЇХ ЗНИЩИТИ». ЦІ ПОРАДИ БУЛИ ОПУБЛІКОВАНІ МАЙЖЕ КОЖНОЮ ГАЗЕТОЮ І ОГЛОШЕНІ НА ВВС. ЗА ОДИН ЛИШЕ ТИЖДЕНЬ БУЛО ВБИТО ПРИБЛИЗНО 750 ТИСЯЧ БРИТАНСЬКИХ ДОМАШНІХ УЛЮБЛЕНЦІВ.

ми у холоді. Я її виликував і почав дресирувати, щоб вона працювала на затримання.

Сьогодні ми маємо результат. Спеціалісти Кінологічного центру Держприкордонслужби у Великих Мостах бачили, що при доброму і професійному ставленні Ханна перетворилася на молодого військового спеціаліста.

Після демобілізації Сергій Петришин повернувся до цивільного життя у Львів. Коли раптом Сем захворів на хворобу Лайма (бореліоз) всі зусилля поклав на його лікування, а з Ханною довелося попрощатися. Сьогодні вона живе в іншій сім'ї, під Львовом. Новий господар мріяв розводити східноєвропейських вівчарок, тож чотирилапа біженка стала його улюбленицею...

ТАЛІСМАНИ

Прикордонники, які захищають сьогодні територіальну цілісність України на сході нашої держави, ставляться до місцевих тварин із теплотою та любов'ю, готові віддати їм останній шматок хліба. Майже кожна позиція наших військових має свій живий талісман. Тварини заздалегідь відчувають небезпеку, попереджають про обстріли, чим неодноразово рятували нашим бійцям життя.

– У населеному пункті Комишне місцева жінка, яка прямувала на виїзд із зони АТО, подарувала нам з хлопцями двох цуценят, – розповідає начальник кінологічної служби Луганського прикордонного загону старший лейтенант Олексій Захарченко.

– Назвали ми їх Бек і Гек, – продовжує прикордонник, – пригощали молоком, тушонкою, самі ж сиділи на сухій гречці, все краще – дітям (сміється). Вони пережили з нами багато

обстрілів. Коли раптово собаки бігли до бліндажа, це означало, що насувається небезпека. Після першого обстрілу бійці удостоїли цуценят власними позивними – 05 і 07.

– Бек-07 був у нас цуциком-старшиною. Він поведився як справжній господар, голова сім'ї. Побачивши якусь річ, безперешкодно її «віджимав» і тягнув у бліндаж. Траплялося й автомат цупив, – ділиться Олексій Захарченко.

Попри смуток за своїми улюбленцями, охоронці рубежу намагаються знайти безпритульним тваринам люблячих господарів через знайомих, друзів чи волонтерів. Беку-07 пощастило найбільше з усіх, сьогодні він з новим хазяїном з Харкова живе в Америці.

– Під час ротації мобілізовані військово-службовці, по можливості, забирають тварин із собою, – розповідає старший лейтенант Олексій Захарченко, – нашого Прапора (чорне кошеня) хлопці забрали до Житомира. Коли він мешкав у таборі, за їжу сприймав тільки сардини. Одну чи дві банки з'їсть – спить, потім прокинеться – знову їсть. Ще була в нас

ЗА ДАНИМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ТВАРИН, УКРАЇНА ВХОДИТЬ У П'ЯТІРКУ КРАЇН З НАЙГІРШОЮ СИТУАЦІЄЮ ПО КІЛЬКОСТІ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН, РАЗОМ З АЛБАНІЄЮ, АЗЕРБАЙДЖАНОМ, БІЛОРУССЬЮ І ВІРМЕНІЄЮ.

дворняжка Джулі, постійно кружляла навколо блокпоста поблизу селища Колесниківка, обережна така, ненав'язлива. Ми її пригріли, годували, поїли, за що вона щиро віддячила. Джулі охороняла нас, поки ми спали, постійно була поруч. Службовий собака Тайс охороняв периметр нашого табору. У вільний час він любив погратися з хлопцями, це допомагало розслабитися і піднімало настрій. Крім звичних собак і котів, до нас прибивалася курка на «Юганівці», качка на «Герасимівці», навіть сокіл прилітав. Без тварин на бойових позиціях складно й сумно, – зізнається прикордонник.

«ФАНАТИК»

Вірні друзі прикордонників на службі й у житті – їхні службові собаки. Від початку бойових дій на сході України, захищаючи силовиків, загинуло чотири вівчарки. Нині в умовах антитерористичної операції допомога чотирилапих охоронців незамінна. Якщо раніше вони охороняли прикордонні пости, ловили нелегалів, виявляли наркотики і заборонений вантаж, то

У ЄВРОПІ Є ПРИСЛІВ'Я: «ЯКЩО НА ВУЛИЦЯХ НЕМАЄ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН, ТО НЕМАЄ І БЕЗПРИТУЛЬНИХ ДІТЕЙ», АДЖЕ СТАВЛЕННЯ ДО ТВАРИН Є ІНДИКАТОРОМ ГУМАННОСТІ ТА ЦИВІЛІЗОВАНОСТІ СУСПІЛЬСТВА. В НІМЕЧЧИНІ, ЯКА МАЄ ДЛЯ НАС БУТИ ПРИКЛАДОМ ГІДНОГО ІСНУВАННЯ, ШТРАФ ЗА ВИКИНУТУ НА ВУЛИЦЮ СОБАКУ ЧИ КІШКУ СТАНОВИТЬ 2500 ЄВРО.

сьогодні, здебільшого, працюють на пошук вибухових речовин та зброї. Наприклад, протитанкову міну ТМ-62, яка має корпус із тканини, жоден металодетектор не знайде. У ній 8 кг тротилу (вибухової речовини), відповідно, окрім собаки, її ніхто не виявить. Востаннє службових псів в Україні вчили шукати міни 13 років тому. Тоді на замовлення Міністерства оборони тварин готували до гуманітарної місії у Лівані.

Чотирилапі шукачі наркотичних речовин зобов'язані мати загострений інстинкт здобичі. До пошуку вибухівки, мін, гранат, як правило, готують спокійних собак. Найкращі сапери виходять з флегматиків. Адже будь-який невірний рух може призвести до непоправних наслідків.

Сьогодні для виконання вищевказаних завдань у зоні АТО близько сотні собак готують у Кінологічному навчальному центрі ДПСУ, що у Великих Мостах. Вже взимку, напередодні нового року, прикордонники на передовій отримують нове поповнення. Також на полігоні у Кам'янці-Подільському на початку вересня розпочалися прискорені курси для саперів, які мають розмінювати звільнені від терористів міста на сході. Бійці тренуються, як знешкоджувати вибухові пристрої, що їх бойовики встановлюють у приміщеннях, на залізницях, мостах та дорогах. Разом з людьми тренуються і службові собаки. Розпізнавати вибухівку навчають здебільшого вівчарок. Вони виявляють смертоносні пристрої у транспорті та у важкодоступних місцях. Шість місяців триває стандартний курс підготовки чотирилапих, стільки ж – інструктора-сапера.

З якими проблемами при використанні службових собак безпосередньо вже на передовій стикаються прикордонники, нам розповідає старший лейтенант Олексій Захарченко,

який з квітня цього року є начальником кінологічної служби Луганського загону.

– Відповідно до штату в нас 25 службових собак, двох з них списали (по досягненню восьми років пес, як правило, припиняє свою служ-

бу). Є вівчарки, фокстер'єр та лабрадори. Менше половини з них залучаються до роботи, решта не готова до несення служби. Проте ми намагаємося виокремити час на тренування. У кого не виходить у робочий день, дресирує на вихідних, – розповідає офіцер.

– Фактично, один робочий собака, – продовжує кінолог, – замінює двох або й трьох військовослужбовців. Пес витрачає на огляд автомобіля 3-4 хвилини, людина – півгодини, і вона ніколи не огляне ті місця, в котрі може зазирнути тварина. Добре натренований собака може відчутися запах марихуани на одязі тижневої давності, у лотках із перцем чи консервацією.

Прикордонники чітко розуміють, що іноді їхнє життя залежить від роботи пса, тож якісна підготовка чотирилапих до виконання службових обов'язків у зоні АТО, а також постійна підтримка цієї бойової форми вже на пунктах контролю просто необхідна.

– На сьогодні ми маємо проблеми зі спорядженням для тренування собак, аптечками, кормом і їхнім розміщенням. Справа у тому, що бюджетні кошти на кінологічну службу виділялися минулого року за старим курсом валюти. Нині ціни підскочили й виходить, що навіть на корм для тварин не вистачає, – пояснює Олексій.

– Я встиг запастися до сінця кормами для собак свого загону, в інших – залишків не більше, ніж на місяць, – продовжує прикордонник, – ми написали рапорт на збільшення забезпечення, проте це, дай Бог, буде тільки в наступному році.

Через неясні й дешеве спорядження мало хто хоче проводити тренування з тваринами. Один захисний рукав коштує 600 гривень, розлючений пес легко його прокушує. Від цього у військовослужбовця з'являються не тільки звичні синці, але й живі рани. Японський рукав, наприклад, вартістю 1800 гривень, складається з пластику, гуми, пінопласту і товстої тканини зверху. З таким спорядженням кінологи працювали б охочише, а собаки були б якісно натреновані.

– Укриття, вольєри, стенди для тварин кінологи будують на передовій самостійно, буває допомагають із матеріалами місцеві мешканці. Нещодавно, завдяки волонтерам: Максимові з Харкова, Беаті Куркуль та Юлії Цибі, ми закупили спеціальні годівниці для собак (20 наборів – 5000 гривень), а також один набір імітаторів наркотичних речовин (9000 гривень). Тепер збираємо кошти на ще один такий набір та на аптечки для тварин, – розповідає Олексій Захарченко.

Хімічні імітатори наркотичних та вибухових речовин не заборонені, в них зберігається тіль-

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІВ СВІДЧАТЬ ПРО ТЕ, ЩО ТВАРИНИ МАЮТЬ НАДЗВИЧАЙНУ ЗДАТНІСТЬ ЗМЕНШУВАТИ ЛЮДСЬКИЙ БІЛЬ, ОСОБЛИВО КОЛИ ЙДЕТЬСЯ ПРО ДІТЕЙ, ТРАВМОВАНИХ ВІЙНОЮ. ПСИХОЛОГИ З АМЕРИКАНСЬКОГО ІНСТИТУТУ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОГО ГОРЯ (NATIONAL CHILDHOOD GRIEF INSTITUTE), ГОВОРЯТЬ, ЩО ДІТИ ШВИДШЕ РОЗКАЖУТЬ ПРО СВІЙ БІЛЬ СОБАЦІ ЧИ КОТУ, НІЖ ДОРΟΣЛІЙ ЛЮДИНІ, А ЦЕ ДОПОМАГАЄ ІМ ПОДОЛАТИ НАСЛІДКИ ПСИХІЧНОЇ ТРАВМИ.

ки запах. Такі набори можна купити тільки за кордоном, аналогів в Україні немає. Сьогодні, завдяки цим імітаторам, службові собаки Луганського загону можуть виконувати завдання набагато швидше та якісніше, ніж коли нюхали на тренуваннях кокаїн 87-го року.

– Крім того, в умовах бойових дій службові собаки мають бути вдягнуті у бронезилет, як, наприклад, у французів та в багатьох інших розвинених країнах, – додає кінолог. – Причому тут далеко шукати не потрібно. Наша українська фірма «Неоплан» виготовляє такі бронезилети, вартість одного – 8-9 тисяч гривень. Проте я домовився взяти пробний варіант і заплачу тільки за матеріал, що вийде вдвічі дешевше, – ділиться офіцер.

Те, що робить для своїх кудлатих підлеглих цей енергійний чоловік заслуговує на повагу. Сповнений ентузіазму, він не зупиняється на досягнутому і знаходить рішення для будь-якого питання в надскладний для прикордонників час. Окрім подолання побутових проблем, Олексій Захарченко шукає шляхи подальшого розвитку в сфері тренування чотирилапих. Прикордонник вважає, що варто переймати досвід у дресированні собак від кінологів найвищого рівня, які працюють, наприклад, у Лисичанському кінологічному центрі чи у професіоналів з-за кордону. Сам він називає себе «фанатиком». А мені хочеться додати – побільше б таких. **К**

Підготувала
НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

ТАТО – НА НЕБІ...

– Знаєте, який у мене спогад, пов'язаний з Лілею Єпіфановою, – розповідає її подруга і кума Люда Зайцева, віднедавна також удова прикордонника, – коли прийшла зі своєю доцею до неї в гості, підходить до нас молодша Ліліна донечка Лана, їй тоді ще не було трьох рочків, і запитує:

– А у Лідочки є тато?

Я на Лілю дивлюся.

Та відповідає:

– Нема у Лідочки тата.

Лана з притаманною дітям настирною допитливістю знову звертається:

– А їй потім куплять тата?

– Не куплять...

– А де її тато?

– Немає... Він разом з твоїм – на небі.

А ми тоді сиділи удвох з Лілею і ковтали сльози, бо не знали, що казати дітям. До кінця не усвідомлюючи того, що сталося, Лана відтоді ділиться з друзями у садочку, що її тато – на небі.

14 червня 2014 року з Бердянська в Новоазовськ через Маріуполь прямувала колона автомобілів Держприкордонслужби. Попри те, що напередодні було оголошено про зачистку Маріуполя від терористів, на околиці цього міста, поблизу заводу «Азовсталь», прикордонників обстріляли з автоматів і гранатометів. Бойовики напали підступно – із засідки. Колону чекали, адже для нападу обрали відкрите пристріляне місце. Спершу трьома пострілами з гранатомета зупинили рух. Далі включилися снайпери. Прикордонники прийняли бій. Швидко розосередилися, щоб ефективніше захищатися, і відкрили вогонь у відповідь. Однак снайпери продовжували обстріл. Постріл у голову став фатальним для старшини Сергія Єпіфанова. Під час того бою прикордонники втратили п'ятьох побратимів.

Молода тридцятирічна жінка Лілія Єпіфанова, що залишилася наодинці зі своїм горем та двома малими дівчатками, і досі не в силах стримувати сліз.
«Я тоді в селі була, готувалася звідти приїхати й вийти на роботу в дитсадочок після відпустки з догляду за дитиною. Восстаннє спілкувалися з Серьожею по телефону, коли він з товаришами по службі завантажував військове майно. Незабаром їх обстріляли...».

ВЕЛИКІ ПЛАНИ

Лілія познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком Сергієм, коли ще ходила до школи. Спочатку тільки віталися, потім зав'язалася дружба, згодом молоді рік зустрічалися і врешті побралися. Два роки прожили у чоловіка в селі Львівка на Черкащині. Сергій відслужив строкову у Збройних Силах, а після повернення, як і його батько, працював механізатором. Стабільна зарплата підкупила Сергія піти на службу за контрактом у прикордонне відомство. Тож у квітні 2007 року родина переїхала до Навчального центру Держприкордонслуж-

Кар'єру військового починав солдатом, дослужився до старшини, до своїх обов'язків ставився з усією відповідальністю. Коли брався за якусь справу – неодмінно доводив її до кінця.

би, що в Оршанці. Кар'єру військового починав солдатом, дослужився до старшини, до своїх обов'язків ставився з усією відповідальністю. Коли брався за якусь справу – неодмінно доводив її до кінця.

Родина мала надію на щасливе майбутнє. Восени 2014-го Сергій мав отримати звання прапорщика, мріяв іти далі по службі, стати офіцером. Він дуже хотів побувати за кордоном, і такий шанс вбачав у можливості відрядження після навчання на курсах при НАДПСУ. Був упевнений у своїх силах, прагнув бути потрібним на службі. Він так радів з того, що у 2011 році самотужки безоплатно поступив до вишу! Навчався заочно за спеціальністю «Фізичне виховання» в Навчально-науковому інституті фізичної культури, спорту і здоров'я Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

У родині Єпіфанових взаємна підтримка і згуртованість завжди були на першому місці. Хоча Сергію доводилося суміщати службу з навчанням, він був старанним студентом. Приходячи зі служби, по-

У родині Єпіфанових взаємна підтримка і згуртованість завжди були на першому місці. Хоча Сергію доводилося суміщати службу з навчанням, він був старанним студентом. Приходячи зі служби, попри втому, ретельно готувався до іспитів та заліків. Дружина як могла допомагала чоловікові.

при втому, ретельно готувався до іспитів та заліків. Дружина як могла допомагала чоловікові:

– Він мав дуже добру пам'ять. Згадую, як під час заліків просив, щоб я йому почитала вголос анатомію. Аж бачу: у нього закриті очі. «Серьожа, ти спиш?!» Він: «Ні!» І переказує мені слово в слово останні речення, які я говорила.

СОН У РУКУ

У батьків Сергій був єдиним сином. Як випадала нагода, приїжджав з дружиною і дітьми у село, допомагав батькові Петру Вікторовичу. Надійним та сильним рукам у господарстві завжди була робота. Мама Сергія, Наталія Миколаївна, останнім часом працює в Італії – заробляє, аби допомогти Сергієвій родині.

– За десять років подружнього життя у нас ніколи не виникало конфліктів з Наталією Миколаївною, і я впевнено можу сказати, що це – моя друга мама. Вона живе усіма нами. Цілеспрямована

жінка облишила все і поїхала на заробітки заради нас, щоби фінансово підтримати. У Серьожі з мамою були дуже щирі й теплі стосунки. Скучивши за нею, він навіть подзвонив їй 22 січня, на свій день народження, о пів на другу ночі, зі словами: «Ма, я так тебе люблю!». А якось незадовго до смерті Сергія прохав її: «Не хочу ні квартири, ні машини, а лише, щоб ти приїхала!».

Наталія Миколаївна завжди була і залишається для нашої родини непорушним авторитетом. Цікаво, що нарекли молодшу доньку таким досить рідкісним іменем завдяки їй. Старшу Яну назвав чоловік. Він же хотів дати ім'я і молодшій – Єва. Та під час моєї другої вагітності зателефонувала Серьожина мама і розповіла, що наша дитина вже народиться з іменем – Лана. Їй наснився сон, ніби вона вийшла на зелене поле і побачила молоду красиву лань, що бігала по ньому. Серьожа тоді сказав, що можна на УЗД стосовно визначення статі майбутньої дитини вже не йти, бо мамі завжди сняться віщі сни.

Ім'я Лана має кілька версій походження. За однією з них воно – слов'янське. Слово «лан» давньоруською та українською мовами означає «широке поле», тому імені дають тлумачення «родюча». Від цього ж кореня і походить давнє слово «ланіти».

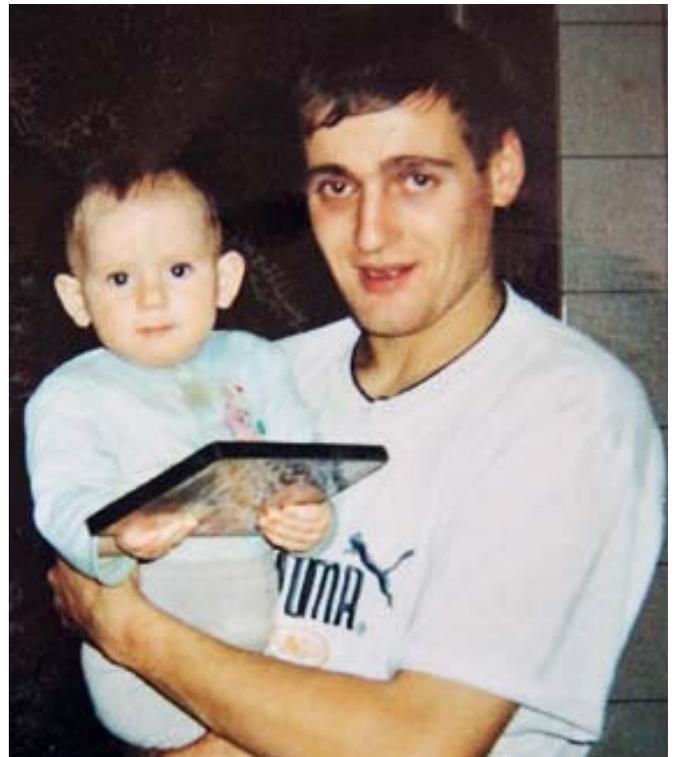
ПРО КРАСУНЮ І ЛАПЧКУ-ДОЧКУ

– Коли народилася Яна, ми були дуже молоді. Сергій тоді після армії працював у тракторній бригаді. З приходом ранньої весни він від ранку до пізнього вечора – у полі. І практично не бачив, як дитина росте. Потім, коли переїхали в Оршанець, Яночка вже була самостійною, могла сама одягнутися, їсти. Коли народила в двадцять сім Лану, Серьожа вже цілком осмислював, як то воно бути батьком. Дитина підняла голівку, навчилася повзати, з'явився зубчик, і все – на його очах. Він радів кожному новому досягненню своєї дівчинки.

Дівчатка дуже любили татка. З меншою донькою у чоловіка був цікавий ритуал. Заходячи додому, він гукав її: «Де моя красуня?!». А красуня біжить до нього, цілує. Поруч з ним сідає їсти. Навіть якщо до того тільки-но поїла, обов'язково куштувала з татової тарілки.

– А про Яну Серьожа завжди казав, що це – моя лапочка-дочка. Пам'ятаю, як тато допомагав їй робити домашнє завдання, коли треба було намалювати дорожні знаки. Вправний кресляр виводив-виміряв їх по міліметру з лінійкою. А потім питався: «Лапочко-дочко, що сьогодні за мою роботу в школі отримала?». Ну звісно ж, менше «дванадцятки» вчителька не могла поставити за такі старання!

До речі, дівчата не уявляють життя одна без одної. Старша донька дуже відповідальна. Мені допомагає, сестричку із садочка забирає, може розігріти вечерю, нагодувати малу.

Дівчатка дуже любили татка. З меншою донькою у чоловіка був цікавий ритуал. Заходячи додому, він гукав її: «Де моя красуня?!». А красуня біжить до нього, цілує. Поруч з ним сідає їсти. Навіть якщо до того тільки-но поїла, обов'язково куштувала з татової тарілки.

ПОГОДА В ДОМІ

– Були домосідами. У нас навіть немає сімейних фото, де ми в компанії. Сергій не любив гучних посиденьок. Із друзями був дуже відвертим та прямолінійним. Якщо відпочивали, то тільки у родинному колі чи з близькими людьми. Влітку вихідні зазвичай проводили в селі. Інколи виїжджали з дітьми в місцевий парк, на річку. До речі, остання фотографія чоловіка – з Ланою на Дніпрі. Серьожі не подобалося фотографуватися. Ледь випрошувала його позувати. Які кадри похапцем ловила, те, як кажуть, моє. Вмовила – вони сіли тоді якось не змовляючись в одній позі, я їх швиденько сфотографувала на телефон (показує знімок, де у тата з донечкою навіть вираз обличчя однаковий).

Родина не шикувала, але на хліб з маслом вистачало. Та от разом ніколи не судилося проводити відпустку через матеріальне становище. Сергій мріяв зібрати усіх своїх дівчат – дружину, доньок і матусю – і разом з ними поїхати на море.

– У чоловіка була така позиція, що з тисячею гривень, скажімо, на море він би не рипався, не став би свою сім'ю у всьому обмежувати. Якби Сергій був живий, моїм захопленням були б спільні з ним поїздки на природу, яка у навколишніх місцях пречудова. Тим більше, що для цього у нас було все необхідне.

Для родини Єпіфанових були неприйнятні такі пестливі форми звертання один до одного, як «зайчик», «котик», «сонечко», але Ліля серцем відчувала чуйне ставлення чоловіка, він це підтверджував поведінкою і вчинками. Вона теж нечасто говорила любовні слова. Проте подружжя безмежно кохали одне одного.

Останніми роками у Сергія з'явилося хобі – риболовля, придбав п'ять спінінгів, один з них – на хижка. Приносив риби кілограмів по 10 – 15. Ми навіть купили гумовий човен. Він вийшов на ньому лише раз, але нічого тоді не зловив. Принаймні, випробував його, і в нього тоді з'явилося стільки адреналіну!

Якось подзвонив з роботи й каже: «Лілю, в «Епіцентрі» продаються стільчики, ті, які зручні для риболовлі...». Поїхала і купила йому стілець. Днів два-три пройшло, не витримала і придбала собі такий самий. Кажу, якщо з тобою їздитиму, теж сидітиму на стільчику поряд.

З'явилася у нас і палатка. Сергій дуже радів, що зібрано комплект усього необхідного для відпочинку і риболовлі. Мріяв майнути зі мною на пару днів на човні на мальовничі дніпровські острови. Дуже хотів залучити мене до такого відпочинку, тим більше можна було залишити дівчат моїй мамі.

Коли випадала нагода, за щастя для Сергія був також активний відпочинок – лижі, басейн, ковзани. А ще його справжнім захопленням був настільний теніс. Усі знали, якщо Серьожа ставав з кимсь грати, можна було іншим розходитися, бо гра розтягувалась години на дві або три. Ось (показує) улюблена тенісна ракетка, яку чоловік прискіпливо та досить довго вибирав у спортивному магазині.

Переїнялася від батька любов'ю до активного способу життя і старша донька Яна. Вона вже три роки займається у спортивній секції. Ліля якось вийшла на вулицю і не знайшла доньки з-поміж її

друзів. Виявилось, що дитина вирішила зробити собі екскурсію у місцевий спортзал. Коли матуся побачила Яну, у тої аж світилися очі: «Спостерігала, як дітки займалися айкідо. Мені так сподобалося!». Дитина дуже захотіла записатися до гуртка. Батьки були не проти. Відтоді дівчинка займається вже упродовж трьох років, бере участь у змаганнях, здобуває учнівські ступені.

– Чоловік дуже пишався досягненнями Яночки. Шкода, що він вже не зможе порадіти майбутнім успіхам своїх доньок...

СІМЕЙНІ РЕЛІКВІЇ

– Як сімейну реліквію зберігаємо журнал «Кордон», де Серьожа сфотографований роки два тому. А також – іменний ніж. Чоловік його замовив, та ніж надіслали вже після його смерті. Нам він дістався безкоштовно – його придбали і подарували куми на згадку про Сергія.

ЗА КОНТРАКТОМ

– Часом служба була – не мед, та я бачила, як чоловік душею уболіває за неї, і як, зважаючи на це, ставиться начальство до нього. Здавалося, скрізь такі теплі стосунки...

– Майже рік тому Лілія Єпіфанова прийняла військову присягу, була з 15 червня 2015 року курсантом навчального центру та 20 жовтня 2015 року по закінченню отримала звання молодшого сержанта. – Все ж планую залишитися тут. Поки мешкаємо з донечками на службовій квартирі. Поряд садочок і школа. Та й недалеко до сіл батьків. Дай Бог, житло якесь дадуть. Чоловік приїхав сюди служити тільки в 2007 році, тож у черзі ми майже останні за списком. Хоча і претендуємо на отримання квартири, та через недофінансування не знаю, скільки ще доведеться чекати.

ПОЧУТТЯ, ЗРОЗУМІЛІ БЕЗ СЛІВ

Коли Сергій був у наряді, міг вночі подзвонити дружині, аби почути рідний голос. Для родини Єпіфанових були неприйнятні такі пестливі форми звертання один до одного, як «зайчик», «котик», «сонечко», але Лілія серцем відчувала чужине ставлення чоловіка, він це під-

Перейнялася від батька любов'ю до активного способу життя і старша донька Яна. Вона вже три роки займається у спортивній секції. Чоловік дуже пишався досягненнями Яночки. Шкода, що він вже не зможе порадіти майбутнім успіхам своїх доньок...

За виявлений героїзм старшина Сергій Петрович Єпіфанов, начальник майстерні відділення забезпечення спеціальними засобами відділу інженерного та технічного забезпечення Навчального центру підготовки молодших спеціалістів Держприкордонслужби України посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня, почесною відзнакою «За заслуги перед Черкащиною» та пам'ятним знаком «За заслуги перед містом Черкаси» I ступеня. Іменем Сергія Єпіфанова перейменовано одну з вулиць села Руська Поляна Черкаського району Черкаської області.

Недавно у середній школі села Скориківка Золотоніського району, що на Черкащині, відкрили меморіальну дошку на честь Сергія Єпіфанова, який тут навчався свого часу.

тверджував поведінкою і вчинками. Вона теж нечасто говорила любовні слова. Проте подружжя безмежно кохали одне одного.

Торік четвертого вересня мало виповнитися десятиріччя від дня весілля Лілії та Сергія. Зараз меншій донечці Єпіфанових Лані – три роки, а старшій Яні – десять.

– Тільки-но почали нормально жити – служба, робота, навчання. Коли побралися, мені було 19, а йому 21 рік. Спочатку важкувато було.

Звісно, як і в кожній родині, не завжди все у нас було гладко, траплялися і певні непорозуміння, і негаразди. Однак згадується тільки хороше. Сергій був небагатослівний. Та два роки тому якось сиділи за столом і розговорилися про життя, про те, що люди не бережуть свої сім'ї, не цінують щирі взаємини, не можуть порозумітися. Як зараз пам'ятаю Сергієві слова: «Ти у мене – молодець, мудра жінка, змогла витримати усі негаразди та випробування долі. Я нарешті збагнув, що саме ти і донечки – найцінніше для мене, і я не уявляю іншого життя без вас! З вами мені будь-що до снаги...». Прикро, що ми так пізно дійшли до розуміння того, що мали все. Не було якихось матеріальних благ, але була чудова дружна благополучна родина... **К**

Записала
Тетяна ФІЛІПЕНКО

Цю тендітну дівчину можна часто побачити у Центральному клінічному госпіталі Державної прикордонної служби. Вона впевнено крокує з повними сумками через КПП, а згодом вже котить візок з пораненим прикордонником аляями шпиталю, потім її можна знайти в одній з палат, де вона слухає розповіді бійців, або в коридорі, коли радиться з медсестрами. Понад рік волонтер Юлія Циба опікується пораненими прикордонниками, які тут лікуються. Прийшовши одного разу, вона вже не змогла залишити цю справу. Її волонтерська місія – бути поруч, стати другом, на якого можна покластися у будь-якій справі, довірити найпотаємніше чи попросити про допомогу...

ТРИМАЙСЯ, ТИ НАМ ПОТРІБНА!

– Юлю, як ти встигаєш стільки часу проводити у госпіталі?

– Навіть не знаю, мабуть завдяки тому, що працюю як фрілансер, за фахом я дизайнер. Закінчила індустріальний технікум за спеціальністю художник-керамік, після технікуму вступила до НАУ. Ніч – улюблений час для роботи дизайнера, саме вночі приходить натхнення. Так вдень я маю час на волонтерську діяльність.

– Мабуть, як у багатьох волонтерів, усе почалося з Майдану?

– Так, але там я не вважала себе волонтером, приходила лише вдень, приносила продукти, теплі речі. Вперше я прийшла наступного дня після того як Мустафа Найем звернувся до громадян, щоб виходили на Майдан. Пам'ятаю, довго переконувала маму, що всередині Майдану спокійно, адже там справді був ніби окремий світ.

– Коли почалася війна ти одразу переключилась на підтримку українських збройних сил?

– Це почалося з серпня минулого року. Я занурилася у допомогу армії, тому що двоюрідний брат Славик пішов добровольцем у батальйон «Азов». А я дізналася про це лише згодом, саме коли загинув його командир Микола Березовий. Брат по телефону зізнався, що був за десять метрів від нього у цей момент. Він приїхав на похорон у Бориспіль, я пішла з ним, а потім почала допомагати батальйону, зокрема, комплектувала аптечки.

– Юлю, розкажи, як ти вперше потрапила у госпіталь Держприкордонслужби?

– Насправді до вересня минулого року я навіть не знала, хто такі прикордонники. Уявляла їх як суворих чоловіків, які перевіряють документи у потягу, коли перетинаєш кордон. А того разу мене запросила подруга, ми поїхали разом до госпіталю, до речі, я до цього навіть не знала, що у цій частині міста є такий великий лікувальний заклад. Купили кілька пляшок кефіру, печива, яблука. Прийшли у відділення неврології. Подруга сказала, що туди приходять мало відвідувачів, а поранених там багато – зокрема звільнених з полону, мешканців Луганської та Донецької

ЦЕНТРАЛЬНИЙ
КЛІНІЧНИЙ ГОСПІТАЛЬ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

НАЙБІЛЬШЕ ДОДАЮТЬ ОПТИМІЗМУ НАВІТЬ НЕ ДРУЗІ І БЛИЗЬКІ, А САМІ БІЙЦІ. Я ЧАСТО ЧУЮ ВІД НИХ: «МИ ОДНУ СПРАВУ РОБИМО, ТРИМАЙСЯ, ТИ НАМ ПОТРІБНА!».

– Дійсно, літо минулого року було складним періодом, у тому числі для госпіталю.

– Так, те літо було найважче, саме тоді був штурм Луганського загону, потім восени почалися обміни полоненими, штурми прикордонних КПП. У шпиталі дуже відчувалася ця напруга. Навантаження на медиків було дуже велике.

Багато поранених було у неврології, тому ми там більше допомагали, чимало одягу приносили, побутових речей, продуктів. А коли наші підопічні виписувалися, то часто запитували, чи можемо надавати допомогу напередову. Так, від кефіру поступово перейшли до розгрукотки і всього оснащення. Почали розбиратися у видах військової форми та взуття. Іноді приходжу до шпиталю з величезним рюкзаком, наповненим речами. Охорона на КПП спочатку насторожено нас сприймала, наприклад, домашню їжу не дозволяли приносити. А потім звикли, стали впізнавати, прізвище запам'ятали, приходжу і чую жартівливе звернення: «Товаришу, Циба?».

– Як вас сприймав персонал шпиталю?

– Медсестри і санітарки дуже тепло до нас ставляться. Часто від них чую: «Дякуємо за наших хлопчиків». Вони теж опікуються бійцями, особливо старші жінки, вони так материнськи дбають про них. Іноді консультували нас щодо потреб, адже вони більше часу проводили з пораненими, добре знали кому і що варто принести.

областей, тобто хлопців, в яких у Києві нікого немає. Стоїмо розгублені, не знаємо, куди звернутися. А тут саме коридором ідуть хлопці і так невпевнено питають: «А ви до нас прийшли?». У мене було таке відчуття, ніби приходиш у дитячий будинок, і всі діти гукають: «Ви наша мама?». Хлопці обступили нас і були такі зворушені, що мені стало зрозуміло – я тут надовго. Вже згодом вони зверталися з різними проханнями, і ми допомагали. Передавали мій телефон один одному, зверталися по потребі. Зокрема, коли виписувалися, телефонували і казали, що повертаються на передову, їм потрібно щось придбати із собою. Особливо ті, хто були звільнені з полону, речей взагалі не мали, я намагалася забезпечити їм найнеобхідніше.

– Один з найвідоміших ваших підопічних – Рустам Росул. Розкажи, як відбулося знайомство.

– Яюсь у грудні один з наших друзів з неврології Максим Осадченко з Чопського загону, запропонував піти до його друга в травматологію. Хоча ми і раніше там бували, тому що наші з неврології спілкувалися з хлопцями з інших відділень, скажімо, в курілці. Хтось помічав: «А звідки в тебе така класна термобізна?». І мій телефон передавали далі, хлопці зверталися з інших відділень до мене. Іноді родичі телефонували: зайдіть до мого брата чи сина в хірургію. А коли Максим нас познайомив з Рустамом, то попередив, що Рустам мало з ким спілкується, тож потребує уваги. З цього часу ми більше приходили в травматологію, саме до нього. Пам'ятаю, коли ми увійшли у палату, в мене ніби вимкнулась функція жалості, ми спілкувалися на рівних, не зважали на його стан, жартували. Мабуть, йому сподобалося, бо потім він Максима запитував, коли ці дівчата знову прийдуть? Спочатку нам було важко визначити, як часто відвідувати, щоб не набридати і не втомлювати. А потім він якось попросив домашнього борщу, ми, звичайно, приготували і принесли. Так здружилися і вже більше часу проводили у цьому відділенні, крім того, дізналися, що у нього нікого з родичів немає у Києві, тож підтримка особливо була потрібна. Разом з ним у палаті лежав Віталій Омельченко, до речі, хлопець з унікальною силою волі, їх у родині три брати, вони виїхали з Донецької області, дуже дружні, підтримують один одного. Потім ми познайомилися з іншими волонтерами – Оксаною, Сашею, Вікою – разом допомагали пораненим. Однак мені здається, що я роблю настільки мало, у порівнянні з іншими, що дивуюся, як на це звертають увагу.

– Проте ти постійно поруч з бійцями, а часто вони найбільше цього потребують, простої людської уваги і доброго слова.

– Так, я зауважила, що іноді щось приносиш, а вони відмовляються і кажуть: просто приходьте і побудьте з нами. У кожній палаті на нас чекають, одразу пропонують чай, каву. Звичайно, часто їм хочеться просто поспілкуватися, виговоритися. Не всі такі закриті, як, скажімо, на початку лікування був Рустам. Зараз він, звичайно, жвавіший, в Америці, де він зараз на реабілітації, знайшов багато цікавих знайомств.

Усі люди різні, і стрес після перебування в зоні АТО проявляється по-різному. Пам'ятаю, був один хлопець з полону, я вирішила не розпитувати його ні про що, аби додатково не травмувати. І, дійсно, з часом він сам усе розповів. Він довго лікувався, пройшов через три відділення у шпиталі. А коли виписувався, то зателефонував, запросив мене, і тільки тоді відкрився.

У ГЛОБАЛЬНОМУ МАСШТАБІ МРІЮ, ЩОБ УСЕ ЦЕ ЗАКІНЧИЛОСЯ, ЩОБ МОЖНА БУЛО ПРОСТО ЗУСТРІЧАТИСЯ ПОЗА МЕЖАМИ ГОСПІТАЛЮ, ХОЧА ЗАРАЗ ЦЕ ДЛЯ МЕНЕ УЛЮБЛЕНЕ МІСЦЕ, ТАМ ДУЖЕ СПОКІЙНА АТМОСФЕРА, МАЛЬОВНИЧА ТЕРИТОРІЯ, І ЛЮДИ ХОРОШІ.

Це буває досить складно. У всіх різні ситуації в родині, не завжди родичі і близькі підтримують бійців, звичайно, їм часто потрібно виговоритися. А психологів вони взагалі не сприймають. Мабуть, тому що у нас не так багато кваліфікованих спеціалістів, які дійсно можуть допомогти.

– Між іншим, у тебе правильна психологічна позиція, не варто надто жаліти травмованих бійців, не слід дозволяти їм відчувати себе жертвою.

– Я помітила, що часто навіть навпаки потрібно не пожаліти, а привести до тями, щоб вони не дозволяли собі думати, що все втрачено, що нічого доброго вже не буде. Різні були ситуації. Траплялися такі, що навпаки усвідомлювали свою відповідальність, брали себе в руки, добивалися пільг, розуміючи, що за них цього ніхто не зробить. А є такі, що один раз щось не вдалося – буду лежати і страждати.

– Юлю, розкажи, з якими труднощами зустрічається волонтер у своїй діяльності?

– Складно завжди з фінансами. Розумієш, що потреб багато, а коштів обмаль. У госпіталі дуже допомагало те, що склалася певна волонтерська громада, усі розуміли потреби і підтримували один одного. Проте я починала разом з подругою, а потім вона не змогла продовжити через роботу. Мені ж усі знайомі говорили, що я не зможу самостійно цим займатися, що треба долучитися до якоїсь волонтерської організації чи благодійного фонду, але це не для мене. Я вважаю, що такі структури націлені на більш масштабну допомогу, скажімо, цілим підрозді-

лам. А я допомагаю конкретним людям, з якими знайомлюся, вивчаю їхні потреби, і вони розраховують на мене. Яюсь поки що вдається впоратися самостійно, є люди, які перераховують кошти, довіряють мені, я їм дуже вдячна і завжди можу проконсультувати щодо того, скажімо, як вони витрачені, що купили та кому відправили, чи які потреби є на цей момент. Не завжди я можу це відкрито написати у фейсбуці, але особисто готова до спілкування. Я допомагаю, бо хочу це робити. Зараз, до речі, займаюся допомогою для прикордонних собак. Виявилось, що собакам допомагати навіть дорожче коштує, ніж людям. Проте яюсь впораюся.

...Трапляються труднощі з відправкою великих вантажів. Одного разу не спрацював промо-код на Новій пошті, довелося заплатити власними коштами, тому що на посылку чекали. Це був різдвяний подарунок, який я відправляла під Маріуполь, я їм купила смаченького до свята, тож не можна було зволікати з таким вантажем. Потім я дізналася, що при адресній доставці промо-код не спрацює. Водночас тоді сталася ще одна неприємність: я замовила бушлати і берці через Інтернет, і не все отримала, саме вела з ними переговори, щоб отримати решту коштів, а згодом виявилось, що вони аферисти. Часто просто буває психологічно важко.

– Що тебе надихає, дає нові сили?

– Найбільше додають оптимізму навіть не друзі і близькі, а самі бійці. Іноді сиджу втомлена, морально виснажена, а тут телефонують прикордонники з Луганської області, десь із передової: «Привіт! Волонтерам, ура!». Я запитую, чого це ви такі радісні? «А ми їдемо на «нуль», вирішили зателефонувати про всяк випадок, бо хтозна, як там буде...». І такі вони позитивні, що і мене підбадьорюють, майже не чула, щоб прикордонники телефонували понурі і сумні, завжди випромінюють оптимізм. Я часто чую від них: «Ми одну справу робимо, тримайся, ти нам потрібна!».

– Як же вдається дівчині розбиратися у всіх тонкощах військового оснащення?

– Зазвичай, коли отримую замовлення, то вивчаю в Інтернеті, що це, де краще купити, раджуся з іншими волонтерами. Крім того, я пройшла військовий і медичний вишкіл при Всеукраїнській Громадській Організації «Українська Жіноча Варта», тож маю певне уявлення і про зброю, і про екіпіровку, і про засоби медичної допомоги. Проте буває по-різному, зокрема, коли я вперше купувала розвантажувальний жилет, прийшла у воєнторг, візуально вибрала жилет, запитала консультанта, як підібрати розмір. Та він щось не надто переймався. Раптом заходить чоловік потрібної статури, тож я попросила його поміряти.

Чоловік одразу проявив ініціативу, пояснив, де має бути підсумок, як зручніше застібати, врешті я купила зовсім не те, що обирала і була дуже йому вдячна за консультацію. Зараз такі часи, що вже нормально, коли серед дівчат звучить питання: чи не знаєш, де дістати цигарки оптом, чи рукавиці. Буде мир – будуть інші теми для ділових розмов. Одного разу купувала магазини під автомат Калашникова. Стою біля прилавка, пакую ці магазини у жіночу сумочку, а поруч чоловік приміряє кепочку, і так на мене здивовано споглядає, очевидно, щось у його голові не співпало – дівчина з магазинами до автомата, і він такий собі – з кепочкою.

– На завершення нашої розмови зізнайтеся, про що мріє волонтер Юлія Циба?

– Саме зараз? (Сміється). Про те, щоб купити миски, вітаміни і корм для прикордонних собак у Старобільськ. А ще про п'ять рюкзаків для прикордонників з Донецького прикордонного загону. А в глобальному масштабі мрію, щоб усе це закінчилося, щоб можна було просто зустрічатися поза межами госпіталю, хоча зараз це для мене улюблене місце, там дуже спокійна атмосфера, мальовнича територія, і люди хороші. **К**

Спілкувалася
Леся МЕДВЕДЕНКО

ПРАКТИКА ХАОСУ

В ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ

Гібридна війна – це не воєнна війна, у тому сенсі, що її методи і цілі відрізняються від стандартної війни. Вона планується ніби від протилежного. Наприклад, «зелені чоловічки» з автоматами зображають з себе не військових, їхній удар скерований не на супротивника, а на цивільні будівлі (наприклад, обласні та міські адміністрації), військові вдягаються у форму атакованої ними армії та міліції. Все це створює хаос у голові атакованого супротивника. Метою таких дій від протилежного є блокування активних кроків у відповідь. Сама ситуація Криму та Донбасу була змодельована не як чуже, хоча й опосередковане військове втручання, а як волевиявлення громадян проти своєї держави.

Серйозний інформаційний шум супроводжує усі дії, при чому цілі цих дій часто відрізняються від того, що ми бачимо у фізичному просторі. «Зелений чоловічок» з автоматом, у разі відповідного наказу, може застосувати зброю, він не є безневинний. Це дволикий Янус, який може блокувати збройний спротив своїм миролюбним видом, але і сам може розпочати стрілянину будь-якої миті.

У його появі була телевізійна потреба, у показі саме такого типу новин, що демонструють мирний розвиток подій. Тобто «зелений чоловічок» мав також і третю сторону, суто інформаційну.

Ці три постаті «зеленого чоловічка» можна представити наступним чином:

ПРОСТІР	МЕТА
Фізичний	Чужий солдат з автоматом – символ агресивної поведінки
Віртуальний	Продемонструвати безпечність цього солдата
Інформаційний	Герой для мирного сюжету телевізійних новин

Можна також сказати, що робиться одне, а багат шаровим способом і на різних рівнях говориться зовсім протилежне. Наприклад, точкою відліку у розвитку кримської ситуації сьогодні називають грудень 2013 року. Саме тоді до

Москви привезли голову Верховної Ради Криму В. Константинова, який «заявив секретарю Радбезу Ніколаю Патрушеву, що у випадку повалення режиму Януковича влада автономної республіки буде готова «уйти в Росію». Патрушев був зди-

вованій такою рішучістю – але приємно здивований – розповідає очевидець».

При цьому ще однією істотною характеристикою є те, що усі, хто наступає або допомагає наступати, все одно прагнуть виглядати миротворцями. А це викликає необхідність саме гібридної, а не звичайної війни, оскільки свої збройні сили у цьому випадку можна не демонструвати, а самим говорити про мир.

Крим і Донбас є яскравим прикладом цього феномена. Наприклад, на прийомі на Валдайському форумі прозвучало наступне: «З тими, хто розмовляв тут, на прийомі, без перекладача, Володимир Путін спілкувався більш охоче і навіть із задоволенням. От один із таких членів клубу запитав його, ким все-таки є Володимир Путін: яструбом чи голубом.

– Я голубь,– коротко відповів російський президент,– но у меня очень мощные железные крылья!»

І він навіть плавно помахав руками перед носом у члена клубу, демонструючи широту розмаху цих крил...».

Щоправда, на самому Валдайському форумі з вуст Путіна прозвучала і дещо інша фраза, не зовсім «голубина»: «Еще 50 лет назад ленинградская улица меня научила одному правилу: если драка неизбежна – бить надо первым».

Існує ще одна відома істина: краща оборона – це напад. М. Макфол вважає, що Росія сьогодні знаходиться в позиції оборони, порівняно до її місця у світі п'ять років тому. Він підкреслює, що США не можуть стояти осторонь і чекати трагічного кінця, що слід прийняти стратегію мінімізації негативних наслідків діяльності Росії і максимізації власного позитиву.

Наші уявлення про світ значною мірою сформовані віртуальною реальністю. Ми бачимо світ таким, яким його показує, скажімо, телевізор. І на це страждають навіть перші особи держав. М. Зигарь, наприклад, наводить наступний факт: «Призначивши Сергія Шойгу міністром оборони, Путін порадив

йому переглянути два серіали: Boss и House of Cards. «Тобі буде корисно» – так відрекомендував фільми президент. Зрозуміло, чому вони подобалися Путіну: вони підтверджували його думку про те, що західні політики – звичайні цинічні негідники, всі їхні слова про цінності і права людини нічого не варті і потрібні лише для боротьби з ворогами. Шойгу цілком поділяв упередження Путіна.

Художня реальність, і про це не слід забувати, заради видовищності максимально налаштована під асистемні події, оскільки, наприклад, вбивств і поліцейських у кіно або відеоіграх непропорційно більше, ніж у житті. Проте спостерігати на екрані за людиною з пістолетом цікавіше, ніж за особою, яка чистить зуби, а красуня приваблює глядача більше, ніж пенсіонер. Тому людина з пістолетом і красива дівчина швидше потраплять на екран, ніж людина з зубною щіткою або пенсіонер, звичайно, якщо останній хтось не захоче пристрелити, навіть випадково.

У свою чергу виникає також і зворотній ефект від новин, вибудованих відповідно до жорстких політичних цілей. Тоді транс-

формована новинами реальність починає диктувати правила поведінки у справжній реальності. Світ стає таким, яким новини його подають. Новини про світ виявилися сильніші за сам світ, оскільки світ не цікавий, коли перестає відповідати новинам.

П. Померанцев відмічає у новинах, зокрема, наступне: «Російські новини сьогодні, по суті, є драмою, де різниця між фактом і вигадкою суттєво розмита, оскільки манера викладення взята із серіалів: розповіді про російських дітей, розіп'ятих на Донбасі або наколотих українськими неофашистами, щоб зробити з них машин-вбивць, – все це розміщено у великому історичному блокбастері про другу світову війну, яка таким чином усе ще ведеться проти фашистів, які постійно повертаються».

Весь цей хаос у головах, що сприймають усе це цілком серйозно, можна пояснити і тим, що люди перестали читати. Через це візуально-орієнтоване сприйняття світу за допомогою телевізійної комунікації відбулося спрощення картини світу сучасної людини, яка стала більш емоційною, ніж раціональною. Цей типаж також не потребує ані вироблення власного розуміння ситуації, ані власних аргументів для бесіди, все це їй дає телебачення. Чим інтенсивніше працює телебачення, тим менше відмінного від нього розуміння ми зустрічаємо у суперечках людей. Телевізійна картинка стає домінуючим поясненням.

Втрату читання новим поколінням заважають багато хто. М. Артем'єв вбачає причину втрати читання порівняно з минулим у наступному: «У Радянському ж Союзі в силу різних причин – і ідеологічних, і економічних – альтернативи читанню дотримувалися. Радіо-ТБ, в першу чергу, виконували функції не розваги, а ідеологічної індоктринації населення, а їхній технічний рівень був не надто високим. Крім того, у Союзі, відрізаному від оточуючого світу, штучно консервували-

ся звички і традиції минулого. Я вже писав якось, що безкінечний передрук у нас в країні в 50–80-х рр. Майн Рідів і Густавів Емарів, про яких на їхній батьківщині давним-давно забули, бо замість них прийшли нові покоління творців «розважалки», пояснювалося тим, що вожді дозволяли видавати те, що було знайоме їм з дитинства, і боялися новинок із Заходу. Так Жюлі Верні отримали у нас друге життя».

Практично однотипним чином поглянув на сьогоднішню ситуацію продюсер і режисер В. Приходько, котрий виокремив наступний момент, пояснюючи відсутність хороших сценаріїв: «Щоб зрозуміти, чому погано, придумав свою теорію: виросло покоління, яке не читало книг. У людей, які не читали книг, не структуроване мислення».

Ми навели ці дві позиції, щоб зрозуміти нову роль телебачення, у якій новини тепер стали відігравати роль мильної опери, що захоплює увагу. В іншому випадку у новин не буде глядачів. Наслідком цього стає те, що події не відбуваються, а конструюються відповідно до потреб екрану. Вони повинні стати новелами, казками, де «наш» герой бореться з чужим, з ворогом, а глядач йому максимально співчуває. Відбувся момент включення глядачів у постійне прослуховування новин, подібний до того, як телеглядач підключають до телесеріалу. Netflix нещодавно навіть здійснив дослідження, де з'ясував за різними серіалами, на якій серії і з якого моменту людина вже не може відірватися від перегляду.

Це надає можливості для породження інтерпретацій і реінтерпретацій того, що відбувається, що також є інструментом створення хаосу. Хаос у головах породжує хаос на вулиці. Обидві сторони конфлікту – Росія і Україна – скористалися словами-замінниками, щоб описувати ситуацію відповідно до своїх цілей. «Укри» і «ватники» – яскраві приклади цього явища, оскільки війна велась не проти українців і росіян, а проти укрів і ватників.

Росія породила цілу серію замінів із самого початку, заговоривши про бандерівців, фашистів, хунту, карателів. За допомогою таких назв ситуацію зробили такою, що могла виправдати дії Росії. І це не просто вербальний ряд, оскільки з кожним таким словом пов'язані певні дії, на які вони нас програмують.

Гбридну війну в її інформаційному компоненті ми можемо розглядати як поведінкову війну, оскільки її повідомлення направлені на конкретику дій, адже вони породжують або блокують певні види поведінки.

Коли наш світ став намальованим телебаченням, а не написаним на папері, змінилися і ми. Ми стали емоційно зітхати, а не раціонально міркувати. З комп'ютером ми навчилися рахувати, але втратили здатність думати. Це загальна проблема всього людства, а не якоїсь окремої країни.

Нескінченність віртуального та інформаційного при накладенні на обмеженість фізичного світу породжують різні типи неадекватностей. Сила може виглядати слабкістю, а слабкість – силою. Розумний – дурним, а недалекий – розумним. Програш – перемогою, а перемога – поразкою.

Кожна складна подія починає отримувати абсолютно протилежні інтерпретації. Якщо Захід закликає рятувати сирійських біженців, то С. Іванов, голова адміністрації президента Росії, бачить цю ж ситуацію під зовсім іншим кутом зору: «Зараз натовпи біженців з Близького Сходу кинулися в країни Південної Європи, сподіваючись транзитом перекочувати в Західну. Ви що думаєте, серед них немає так званих «спіпперів», «сплячих» агентів і терористів, які відправляються

Хаос — благо, коли зміни приходять в неадекватну соціосистему. Хаос — шкода, коли введення хаосу пов'язане з людськими жертвами.

Ось що говорять про поведінкові війни О. Ларіна та В. Овчинський: «Інструментарій поведінкових війн полягає в тому, щоб відрізнити звичку від сформованого виду діяльності, від ситуації, яка її сформувала, і використовувати поведінкові патерни для досягнення інших цілей. Це категорично не ментальні війни, що велися протягом усієї людської історії. Поведінкова зброя – це зброя завтрашнього дня».

в Старий Світ, щоб де-небудь непримітно влаштуватися, зачатися і чекати? У призначений час вони вийдуть із тіні і виконають добре їм знайому роль. Наприклад, того ж смертника-шахіда, що гине за віру, намагаючись прихопити із собою на той світ побільше народу. Дуже не хотів би напроорокувати, але не сумніваюся, що саме так і буде».

Будь-який серйозний соціальний перехід типу революції або квазі-революції, до яких можна віднести кольорові, обов'язково має етап, який може бути позначений як хаос. Це таке критичне становище системи, коли навіть малий вплив на неї може перевести її в інший стан. Тому, доводячи ситуацію до хаотичної, можна з великою ймовірністю отримати бажаний перехід.

Для соціосистеми такими критичними станами хаотичного порядку є відмова від нормальної роботи політичної, економічної, державної системи. Революція 1917 року стала результатом низки таких переходів. Для перебудови також характерним є непрацездатні старі інститути держави за відсутності нових. Україна кілька разів у своїй недавній історії потрапляла в ситуацію непрацюючих державних механізмів. Ми маємо на увазі захоплення держадміністрацій 2004 і 2010 років. У 2013 – 2014 рр. ми

мали не тільки непрацюючі держслужби, але і зникнення особового складу МВС і СБУ, коли Київ опинився взагалі без міліції, що призвело до зростання злочинності.

Теорія керованого хаосу, кольорові революції стали предметом майже нескінченної кількості досліджень. Навіть Міноборони Росії стало головним гравцем на арені протидії кольоровим революціям. Це можна також пояснити тим, що в російському розумінні кольорових революцій їхнім найбільш важливим джерелом є зовнішнє втручання, а боротьба з такою інтервенцією лежить на спецслужбах і військових. Однак при цьому забувається, що зі своїм власним населенням армія не має права боротися.

Інтернет створив і підкріпив мережеве середовище, що породило мережевий інструментарій хаосу. Хаос характеризується непрацюючими інститутами соціосистеми. Управління в цьому випадку переохплюється не стільки за рахунок власної сили, скільки за рахунок слабкості влади, яка відходить у бік. Янукович тікає, маючи за спиною армію, міліцію та СБУ, оскільки вони хочуть вже мігрувати під нову силу. Однак цієї сили немає, вона виникає тому, що силові інститути соціосистеми вже стали «емігрантами».

А. Мірошніченко дуже чітко зазначає різні шляхи створення авторитетності – вертикальний – звичайний і горизонтальний – у мережевому середовищі. Це, звичайно, так, але письменник чи журналіст і блогер все-таки знаходяться у різних вагових категоріях.

Інтернет як менш контрольований канал є джерелом, за допомогою якого може створюватися інформаційний хаос, що веде до ментального хаосу, оскільки всі звинувачення проти влади йдуть саме звідти, оскільки традиційні і найбільш впливові ЗМІ (телебачення, наприклад) влада навчилася добре контролювати при будь-якій демократії.

Мережа «покусує», але не скидає владу, оскільки для цього потрібний інший тип організації. Мережа може посилювати, але частіше розвінчувати авторитети. Посилення вимагає довгої трудомісткої роботи, а розвінчати можна одним фактом.

Нова сила влади, що приходить, проявляється поки тільки в мережі. Вона потенціально, а не реальна. Однак біжать звідусіль у разі квазі-революційних ситуацій тільки перші особи, а решта розуміють, що вони будуть отримувати свою зарплату при будь-якій владі. Вони й не можуть бігти, оскільки з власності мають в кращому випадку тільки квартиру, яку не можна перенести через кор-

дон. У перших осіб є те, що вони можуть перемістити.

Інформаційний хаос, ментальний хаос відображають руйнування наявної ієрархії, яка потім починає валитися і на вулиці, ведучи до фізичного хаосу. І в рамках цих трьох видів хаосу починається кристалізація нової ієрархії, яка веде до нової влади. При цьому ми весь час маємо на увазі штучно створений хаос, а він може бути і природним, як, наприклад, старіння імперій, які втрачають стимули до утримання влади. Парадоксально, але виникнення імперської свідомості у випадку Росії знаходять тільки в сталінський час за часів модернізації. При цьому автор цієї концепції Д. Летняков пояснює цю ситуацію існуванням різних рівнів: «Дуже важливо не змішувати елітарний імперський дискурс, імперську політику, що проводиться владою, та реальний стан народної свідомості, ставлення народних мас до імперії».

Хаос – благо, коли зміни приходять в неадекватну соціосистему. Хаос – шкода, коли введення хаосу пов'язане з людськими жертвами. Донбас виявився прикладом другого порядку, оскільки хаос був експортований сюди ззовні. Проте експортований саме тому, що для цього існувало відповідне середовище. **К**

ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ

ПЕРЕМОГА І КУБОК

На базі спорткомплексу Окремої комендатури охорони і забезпечення відбулися змагання з міні-футболу на Кубок Голови Державної прикордонної служби України. Поборотися за цей спортивний трофей до столиці з'їхалися збірні команди регіональних управлінь та Національної академії Держприкордонслужби.

На заході були присутні очільник прикордонного відомства генерал-полковник Віктор Назаренко, Голова ВСТ «Динамо» Віктор Корж, відомий український футболіст Владислав Ващук, бронзовий призер чемпіонату світу з боксу Геворг Манукян і бронзові призери чемпіонату світу з фехтування Анфіса Почкалова та Юлія Свистіль.

Першого дня відбувся груповий етап турніру, де команди з Північного та Азово-Чорноморського регіональних управлінь поступилися своїм суперникам і вибули з боротьби за кубок. А ось другий день змагань був менш насичений матчами та вирізнявся принциповістю поєдинків, адже на кону були призові місця та, власне, сам кубок. Спершу за третє місце на полі зішлись команди із Західного та Південного регіональних управлінь. Під час матчу глядачі побачили аж сім м'ячів. Фінальний

свисток зафіксував на табло 2:5 на користь команди з Одеси.

Матч за перше місце видався більш запеклим, хоча й було менше забитих голів. У ході матчу між командами Східного регіонального управління та Національної академії ім. Б. Хмельницького переможця не визначили, адже основний час завершився з рахунком 2:2. Тому все вирішувалося у серії післяматчевих пенальті. Удача була на боці харків'ян, які зуміли з рахунком 3:2 вибороти перемогу та здобути Кубок Голови ДПСУ.

Також між фінальними матчами відбулися змагання серед дітей прикордонників на вміння володіти м'ячем. Юні футболісти отримали медалі, дипломи, заохочувальні призи та солодощі. Нагороди переможцям дитячої першості вручали бронзові призери чемпіонатів світу – Геворг Манукян, Анфіса Почкалова та Юлія Свистіль. **к**

ЕКСКЛЮЗИВ

Riffmaster feat Сашко Положинський НА КРАЮ «ЗЕМЛІ»

У кожного щастя різне... Хтось знаходить його в кількості купюр, хтось – в епопеї слави, хтось – в обсягах влади. Для героїв цього матеріалу щастя полягає в абсолютно людських речах. Вони успішні музиканти, лідери гуртів, не обділених аудиторією фанів, та разом з тим вони одними з перших почали навідувати військових на передній лінії, підтримувати їх морально та заряджати бойовим духом. Про деталі поїздок зоною АТО, дружбу з прикордонниками та власні міркування стосовно нинішньої ситуації в країні дізнаєтеся з нашої розмови з Андрієм Антоненком (Riffmaster) та Сашком Положинським (Тартак).

– Андрію, з якого часу Ви спільно з Олександром почали поїздки в зону АТО?

– У травні цього року ми розпочали доволі плідну діяльність. Взагалі ще під час роботи над піснею «Земля» ми з Олександром подумали, а чому б і ні. Варто спробувати.

– Олександр, чи знайшли друзів серед військових під час цих турів?

– Звичайно. Є друзі, з якими ми познайомилися під час поїздок, є й такі, які пішли на фронт вже в статусі друзів. Як би це страшно не звучало, але якщо б не війна ми, мабуть, ніколи б не познайомились. Тому в цьому відношенні війна пішла нам на користь. Окрім цього, тут на передовій абсолютно за різних обставин проявляється багато хороших людей. Прикро, що по ту сторону, у мирному житті ми не мали змоги відкрити для себе цих людей, можливо вони не мали змоги проявити себе там, в цивільному житті...

– Чи можна говорити про те, що тут отримуєте своєрідний допіг, Андрію?

– Не те, щоб допіг. У мене тут, як я вже говорив, є друзі, однодумці... Приїжджаєш сюди і з'являється відчуття, ніби ти вдома, в сімейному колі. Хлопці заряджають, вони веселять та й думки тут змінюються.

– Олександр, що скажете стосовно цієї гібридної війни?

– Це війна, якої не можна було уникнути. Вона абсолютно нав'язана нам ззовні і явно давно планувалася. Маємо повне право говорити про те, що уникнути її не було можливості, хіба здатися без бою. Але на ній проявилось безліч хороших людей, їхніх найкращих рис. Сподіваюся, спільними зусиллями ми вистоймо і змінимо ситуацію, тому що мир не можна нічим замінити. Альтернативи миру немає. Мир – це величезна цінність, і ми це розуміємо, особливо зараз. Ті люди, котрі побували в зоні бойових дій, які потрапили в скрутні ситуації, люди, які втратили близьких, рідних розуміють, мабуть, це чи не найкраще.

– Андрію, чому обрали таку позицію, коли натомість можна було сидіти у тихому Києві?

– Знаєте, мої друзі вже не називають мене Антоненко, а кличуть АТОНенко. Це моя громадянська позиція, для мене це не політика, не піар у жодному разі. Вважаю, це нормальна позиція людини, громадянина в першу чергу. Я навпаки не розумію, як можна лишитися осторонь. Хай це буде підтримка моральна, чи можливо якась інша, але вона потрібна, в першу чергу, задля хлопців, бо вони не шкодують ні здоров'я, ні життя, щоб країна лишилася цілою, а люди спали спокійно. У свою чергу, я роблю те, що можу. І оскільки наша зброя, як музикантів – слово та музика, то вважаю, що нам взагалі пощастило у цьому плані. Ми не тільки доносимо їм підтримку, збадьорюємо хлопців, але й для себе беремо урок, набуваємо нових знань.

– У Андрія, до речі, я періодично бачу бажання покинути все і записатись в якийсь полк чи батальйон, стати в один ряд з тими, хто щодня захищає країну від агресора, – додає Олександр.

– На Вашу думку, зірки шоу-бізнесу роблять достатньо задля підтримки хлопців на передовій?

– Мені дуже приємно, що багато наших колег проявили те, чого ми раніше в них не помічали. Байдужих людей насправді дуже мало, є не дуже розумні люди, але то вже інша розмова. По-різному проявляються переживання, підтримка людей стосовно сьогоденної ситуації. У когось в піснях, у когось в концертах на підтримку військових, хтось сам долучається до поїздок сюди, у когось в матеріальній допомозі. Але варто почати з того, що держава недостатньо робить. Знову ж таки, будь-яка допомога не може бути

нескінченною. Люди, які беруться допомагати, вони хочуть бачити якийсь більш-менш зрозумілий результат цієї допомоги. А поки наш результат – це заборона відкривати вогонь по людях, які є агресорами в нашій країні. Що ж тоді говорити про зірок шоу-бізу і їхню допомогу. Хай спочатку керівництво країни допоможе максимально, а тоді вже можна говорити про всіх інших. Бо є люди, які мають вибір, робити щось чи не робити, а є люди, які такого вибору не мають, вони повинні робити. І якщо військові повинні робити те, що їм наказали, то керівництво країни повинно робити все можливе, щоб військові могли максимально ефективно виконувати свої безпосередні обов'язки. А зірки, артисти й інші творчі люди вони десь в цьому ряді на 15-й позиції знаходяться.

– Якщо говорити відверто, то шоу-бізнес робить недостатньо і це стосується не тільки зірок. Ми не маємо мотивації від самої держави, – додає Антоненко.

– Що зазвичай говорять хлопці на блокпостах при Вашій появі? Чи були, можливо, якісь казусні моменти, Андрію?

– Ваші документи, покажіть, будь ласка, багажник... Приємно, звичайно, коли впізнають. Одного разу, вже не пам'ятаю, чи то ми поверталися, чи то їхали сюди, підходить хлопець, бере документи і каже: «Ну, що ж за день сьогодні такий? Дві години тому гонщик проїхав, тепер Ви». Військовий стоїть, бідолаха, на зірковому перехресті. (Посміхається)

– Олександр, військовий ліцей у Львові, де Ви навчалися, якось допоміг загартуватися?

– Незакінчений військовий ліцей у Львові (посміхається). Тоді, що-правда, він був військовим інтернатом. Так, це була хороша життєва школа. Чесно скажу, ні дня не пошкодував, що там навчався. Одного разу задумався над тим, що якби я реалізувався як військовий, то можливо був би корисніший країні, ніж артист. Проте, на жаль, наші збройні сили багато років перебували в інертному стані після розвалу радянської армії. У результаті люди військові, як то кажуть, до мозку кісток, для яких військова служба не просто життєвий вибір, а єдиний можливий життєвий шлях, те без чого людина не може жити, – не могли цілком реалізуватися. І от тільки зараз, знову ж таки через прикрі обставини, війна дає можливість таким військовим проявлятися. Тому що багато інших людей, які прекрасно себе реалізовували впродовж двох десятиліть років в українській армії, виявилися неспроможними до дій в умовах, коли армія почала ставати дійсно військом для виконання своїх безпосередніх завдань. 20 років

Прикро, що по ту сторону, у мирному житті ми не мали змоги відкрити для себе цих людей, можливо вони не мали змоги проявити себе там, у цивільному житті...

провести в армії, де військові в принципі не дуже то й потрібні, я би не хотів, чесно кажучи. Спілкуючись зараз зі своїми однокласниками, одногрупниками, друзями з інтернату, серед яких багато військових пенсіонерів, я зауважую, що серед них дуже мало тих, які змогли сповна себе реалізувати на тому рівні, на якому вони б хотіли. Просто через систему, вона не дала людям проявити себе на належному рівні. А прилаштуватися, прислужувати, красити – далеко не всі можуть. І от справжні офіцери, люди честі і совісті, люди високого духу та військової справи – вони, на жаль, не завжди були потрібні нашій країні і нашій армії.

– На Вашу думку, що повинен уособлювати в собі прикордонник, Олександр?

– Прикордонник – це обличчя держави, це перша людина, яку бачить той, хто повертається із закордонної поїздки, перший, хто зустрічає гостя країни. І саме від прикордонника залежить перше враження від країни. На жаль, дуже часто буває так, що вже на кордоні людям, які приїжджають в Україну, стає зрозуміло, куди вони приїхали – і це не в хорошому сенсі. Не хочу робити вигляд, що я про це не знаю, але є багато прикордонників, які готові прямим текстом сказати, скільки, хто і за що повинен заплатити на кордоні. Я вважаю, що так бути не повинно! Це величезна ганьба для країни, для самої цієї людини і для тих, хто це допускає.

– Олександр, як Вам публіка прикордонників? Як сприймають Вас «зелені кашкети»?

– Я ж народжений в день прикордонника. Десь там, у глибині душі, любов до прикордонників була присутня ще змалку, мабуть, на рівні підсвідомості закладена. Кожного разу напередодні дня прикордонника, ще в радянському союзі, починався серіал «Державний кордон», то я знав – скоро день народження, подаруночки, гуляночки... Отакий в мене був орієнтир. Зв'язок від народження з прикордонниками, і я вже від цього нікуди не дінуся. Приємно також було, коли у моєму єдиному в житті військовому параді, ми йшли між десантниками та прикордонниками...

Мені неймовірно приємно, звичайно, коли хлопці після наших виступів підходять і говорять про те, що ми робимо набагато важливіше, ніж якби ми пішли добровольцями на фронт і воювали як звичайні солдати, виконували якусь окрему роботу, а так ми спонукаємо кожного бійця до виконання його службового обов'язку.

– Що надихає на творчість, Андрію?

– Написання музики, пісень – це окрема емоційна складова, про яку можна довго говорити. Коли є про що сказати, трансформуєш ці емоції і думки в текст, а потім це стає піснею, це найбільше задоволення. Коли приїжджаєш із зони АТО, то ще десь близько тижня мозок на місце стає, на другий тиждень починається ломка, і ти розумієш, що хочеш повернутися. Спілкування, нові знайомства, емоції – це багато вартує, воно відновлює сили, надихає на нове.

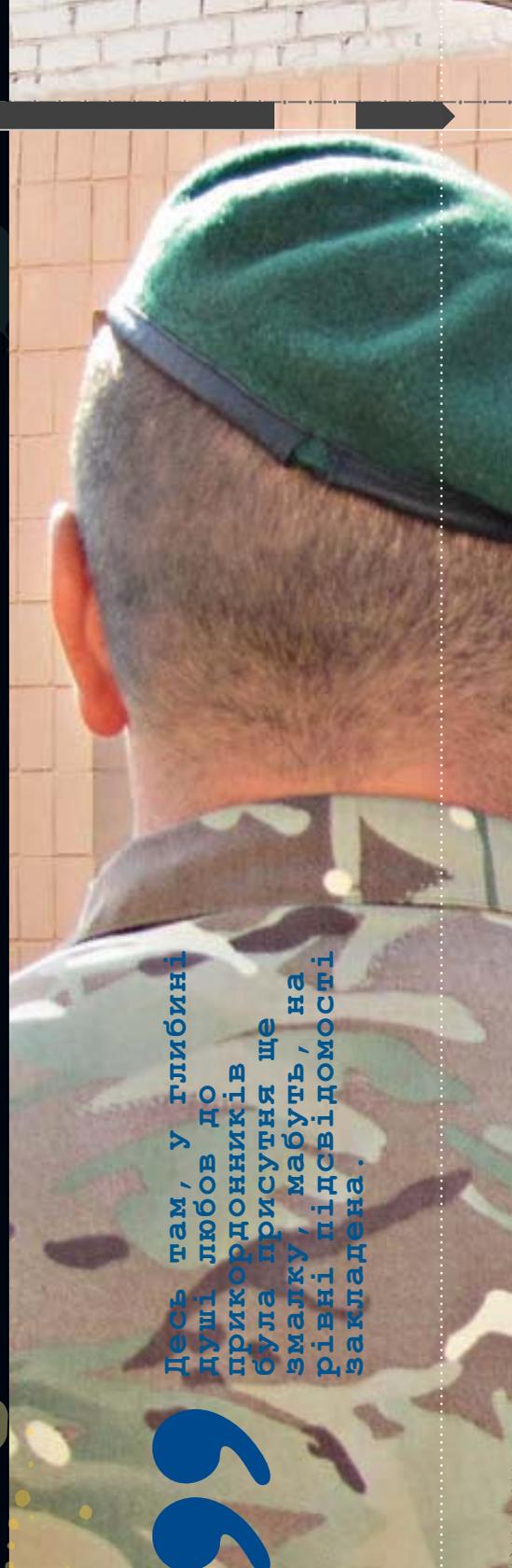
– Що для Вас як для музиканта є найбільшим щастям, Олександр?

– Не тільки як для музиканта, а й для артиста в цілому найбільше щастя – його максимальна творча реалізація. Не приємно, коли нечистоплотні люди, маю на увазі в моральному сенсі, за рахунок артиста хочуть прибавити собі якихось плюсків. Однак коли виходиш на сцену, бачиш людей, чуєш їхню реакцію на свої слова, на музику, пісні, коли відчуваєш цю шалену підтримку, підспівування, то в цьому нам би позаздрив кожен артист, по-хорошому, звичайно.

– Що найбільше цінуєте в людях?

– Щирість – це той фактор, який заслуговує на повагу за будь-яких обставин, – **відповіли одночасно.** К

Спілкувалася Світлана САВЧУК

Десь там, у глибині душі любов до прикордонників була присутня ще змалку, мабуть, на рівні підсвідомості закладена.

КОРДОН

